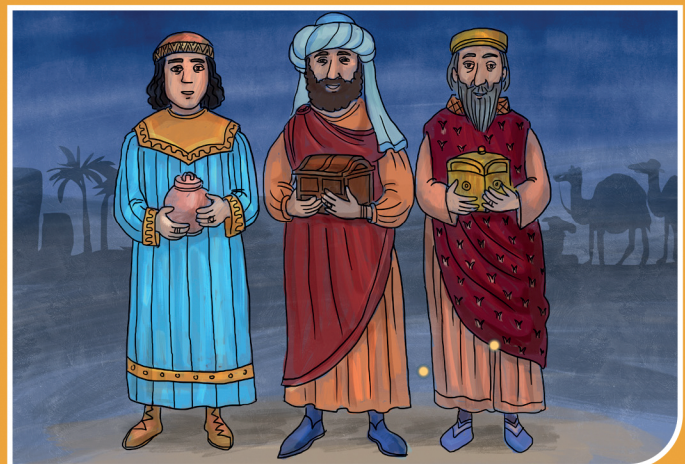

Segédanyagok az óvodai hitéleti neveléshez 5.

Karácsony
Máté evangéliuma 2,1–12;
Lukács evangéliuma 1,26–38 és 2,1–20

**Segédanyagok
az óvodai hitéleti neveléshez**

5.

Segédanyagok az óvodai hitéleti neveléshez 5.

~~~~~  
Karácsony  
Máté evangéliuma 2,1–12;  
Lukács evangéliuma 1,26–38 és 2,1–20  
~~~~~


Budapest, 2024

SEGÉDANYAGOK AZ ÓVODAI HITÉLETI NEVELÉSHEZ 5.

A kiadvány az óvodai hitélet támogatására készült. Digitális segédanyag.
Az itt található feladatok az RPI digitális feladatbankban is megtalálhatók.
Így egyedi feladatlapok is összeállíthatók, a csoport igényeinek megfelelően.

Digitális feladatbank elérhetősége: <https://rpi-feladatbank.reformatus.hu/#/login>

Az összeállítás célja az egyházi és az állami óvodákban történő hittanoktatás segédleteinek bővítése és az óvodapedagógusok hitéleti munkájának támogatása.

A kiadványból bármely részletnek az oktatási célon túli felhasználása csak a Kiadó és a Szerzők előzetes engedélyével lehetséges.

Bibliai idézetek forrása: Biblia. Revideált új fordítás (RÚF 2014),
Magyar Bibliatársulat.

Szerzők: Pluhár Gáborné Szűcs Enikő – Dr. Arany Erzsébet
A tanulmány bevezető részét írta: Dr. Szászi Andrea

ISBN 978-615-5388-20-0

Illusztrátor: Bódi Katalin
Tördelő: Rezessy Szabolcs
Pedagógiai lektor: Dr. Arany Erzsébet
Nyelvi lektor: Zimányi Noémi

© Pluhár Gáborné Szűcs Enikő, Dr. Arany Erzsébet, Dr. Szászi Andrea, 2024.

© Bódi Katalin, 2024.

© Református Pedagógiai Intézet, 2024.

Tartalom

Bevezetés	9
Teológiai és valláspedagógiai szempontok bibliai történetekhez	9
A szakmai anyag rövid összefoglalása	11
I. TEOLÓGIAI SZEMPONTOK	12
1. A bibliai szakasz rövid összefoglalása – Jézus születése (Lukács 1,26–38; Lukács 2,1–20; Máté 2,1–12)	12
2. A bibliai szakasz elhelyezése a bibliai könyvben, a Szentírás egészében	12
3. Kortörténeti információk	13
3.1 Helyszínek: Galilea, Názáret, Betlehem, Jeruzsálem	13
3.2 Jegyesség és házasság Palesztinában	14
3.3 Népszámlálás a Római Birodalomban	15
3.4 Szállás, jászol	15
3.5 A pásztorok helyzete Izraelben	15
3.6 A napkeleti bölcsek és ajándékaik	15
4. Teológiai mondanivaló és életkérdések	16
4.1 Jézus személye: Jézus a földre jött Isten	16
4.2 Isten szeretete védelmez, bátorít és vezet	17
4.3 Ünneplés, a karácsonyi ünnepekör	17
4.4 Hogyan szól az Ige hozzánk? Milyen üzenetet rejt számunkra?	18
II. VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK– KAPCSOLÓDÁS A 3-6 ÉVES GYERMEK VILÁGÁHOZ	19
1. A 3-6 éves gyermekek hitének általános jellemzői	19
1.1 Intuitív – projektív hit	19
1.2 Az istenkép fejlődése	19
2. A Jézus születéséről szóló igeszakaszokhoz kapcsolódó valláspedagógiai szempontok	20
2.1 Öröm és meglepetés átélése – az érzelmek kifejezése, fontossága	20
2.2 Biztonság, biztonságérzet, család, bizalom, a kicsinység átélése	20
2.3 Fontos vagyok Istennek, Isten szeret engem is- éntudat, éntudatos, önfejlesztés, önértékelés	21
2.4 Isten biztatást küld, amikor félünk	21
2.5 Bátorság, kezdeményezés, elindulás, új dolgok kipróbálása – Isten segít ezen az úton is	22
2.6 Ajándékozás öröme – elfogadás és készség arra, hogy örömet okozzak	22
2.7 Az ünneplés és a rítusok megerősítő szerepe a kisgyermek életében	23
III. SZEMPONTOK ÉS FELADATOK JÉZUS SZÜLETÉSE TÖRTÉNETÉNEK FELDOLGOZÁSÁHOZ	25
IV. FELADATOK RAJZAI	33

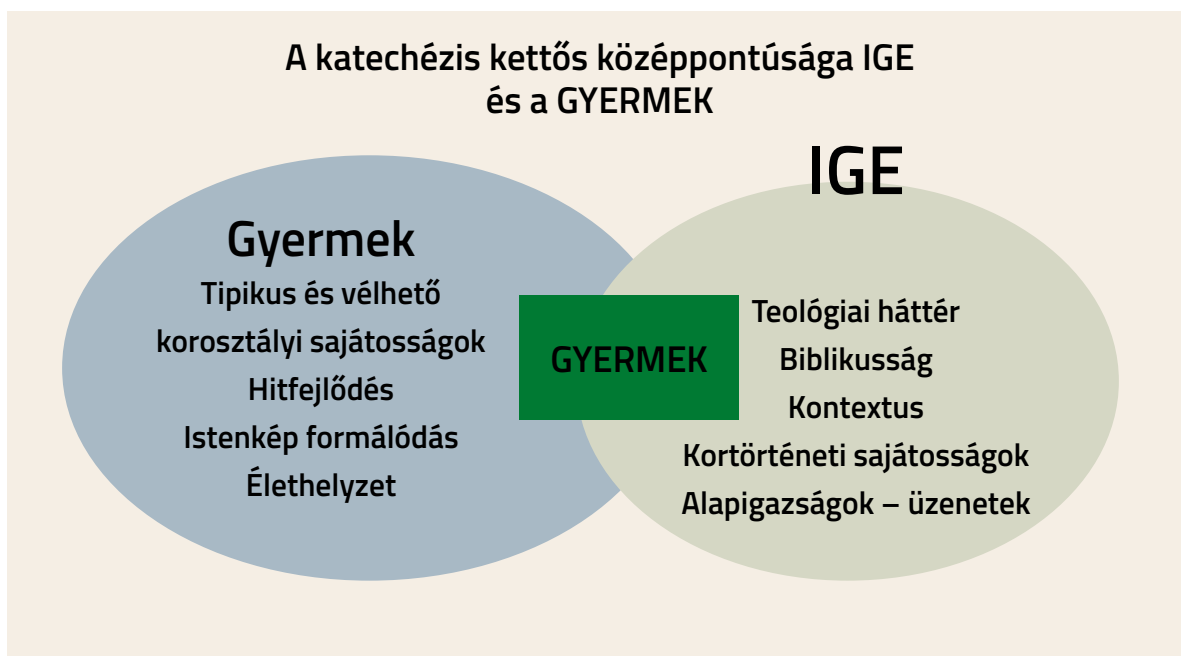
Bevezetés

Teológiai és valláspedagógiai szempontok bibliai történetekhez

Az anyag célja a hitéleti neveléssel foglalkozó óvodapedagógusok, az óvodai hittanoktatás területén szolgáló hittanoktatók és lelkészek munkájának segítése.

Amikor a bibliai történetek üzenetét szeretnénk átadni az óvodáskorú (3-6 éves) gyermekeknek, akkor kettős szempontrendszerre tekintünk. Egyrészt a bibliai történet teológiai háttere áll előttünk, másrészt a gyermek életkori, fejlődéslélektani sajátosságaihoz igazodunk. E két terület metszetében keressük az üzenetet, amelyet, munkánkat megáldva, a Szentlélek Isten képes igazán eljuttatni hallgatóinkhoz.

Az első, áttekintő oldalon találunk egy rövid összefoglalást az adott bibliai történet fő mondanivalójáról, néhány kiemelt teológiai hangsúly, a hozzájuk kapcsolódó, felnőttekben megfogalmazódó életkérdések és a bibliai történethez kötődő valláspedagógiai szempontok feltüntetésével.

A teológiai és valláspedagógiai szempontok részletes kifejtése keretében sor kerül a bibliai történet rövid összefoglalására, a bibliai szövegkörnyezetben való elhelyezésére, a fő mondanivaló megfogalmazására. Kortörténeti sajátosságok, helyszínek bemutatása segíti a további megértést, majd a kiemelt teológiai hangsúlyokról olvashatunk. Az összefoglaló táblázat tovább vezet a teológiai mondanivaló megértésétől saját életkérdéseinkhez, és a 3-6 éves gyermekek világához való kapcsolódáshoz. A második nagy egységben először a kisgyermekek hitének általános jellemzőire figyelünk, majd az adott bibliai történet kapcsán felmerülő valláspedagógiai szempontokhoz közelítünk.

Végül a bibliai történethez kapcsolódó feladatokat találunk, a feldolgozást segítő kérdésekkel és szempontokkal. A feladatok leírása után szerepelnek a hozzájuk tartozó rajzok és megoldókulcsok.

¹ Dr. Szászi Andrea: Bibliai történetek, egyházi témák az óvodában

A szakmai anyag rövid összefoglalása

A Jézus születéséről szóló történetek mondanivalójának központi szerepe van a Szentírásban. Arról beszélnek, hogy Isten valóra váltja jó tervét és beteljesíti ígérte. Már az Édenkertben megígérte, hogy egyszer lesz valaki, aki le tudja győzni a gonosz erejét. Erről a Szabadítóról beszéltek később a próféták is. Ő az, Aki az első karácsonykor megszületett gyermekként. Ő az, Aki földi életében az emberek tanítója, gyógyítója lett, majd kereszthalálával és feltámadásával győzelmet aratott a bűn fölött, bocsánatot szerzett az emberek számára. Ő az, Aki a mennyben, Isten örökkévaló országában várja azokat, akik Berne hisznek.

A Máté evangéliuma 1-2. fejezetében olvashatunk Jézus származásáról, arról, hogy Isten angyala biztatja Józsefet, a napkeleti bölcsek látogatásáról, Heródes gonosz tervéről és a betlehemi gyermekgyilkosságról, az Egyiptomba való menekülésről és a Názáretbe való visszatérésről. Bár az alapvető dolgok azonosak, a Lukács evangéliuma 1-2. fejezetében más történetekkel találkozunk: Gábrriel angyal hírt hoz Máriának, Mária éneke, Mária és József a népszámlálás miatt Betlehembe mennek, a pásztoroknak angyalok adják tudtul a gyermek születését, a pásztorok tisztelettel hódolnak Jézus előtt.

A következő táblázatban együtt láthatjuk a bibliai szakaszokból kiemelt teológiai hangsúlyokat, a felnőtt szeméivel megfogalmazódó életkérdéseket, és a 3-6 éves gyermekek világához való kapcsolódásunk valláspedagógiai szempontjainak összefoglalását.

	Teológiai hangsúlyok	Életkérdések a felnőtt szeméivel	Valláspedagógiai szempontok: kapcsolódás a kisgyermekhez (3-6 év)
1.	<p>Jézus Krisztus személye: Jézus a földre jött Isten</p> <p>Isten egészen közel jön az emberhez, a legbensőségesebb kapcsolatok közegébe</p> <p>Ő mindenkihez jött, kivétel nélkül mindenki fontos Neki</p>	<p>Kicsoda számomra Jézus?</p> <p>Milyenek ismerem Őt?</p> <p>Vajon mit jelent az én életemre nézve, hogy Jézus hozzám is eljött?</p>	<p>Öröm és meglepetés átélése – az érzelmek kifejezése, fontossága</p> <p>Biztonság, biztonságérzet, család, bizalom, a kicsinység átélése</p> <p>Fontos vagyok Istennek, Isten szeret engem is</p>
2.	<p>Isten szeretete védelmez és bátorít</p> <p>Immánuel – velünk az Isten!</p> <p>Az angyalok örömteli és figyelmeztető üzeneteket hoznak az embereknek, tolmácsolják Istentől a biztatást: „Ne félj!”</p> <p>Isten vezetése bátor elindulásra, engedelmességre sarkall</p>	<p>Milyen helyzetekben érzem leginkább, hogy Isten velem van?</p> <p>Hogyan találok békességet, amikor aggodalmakkal, félelmekkel küzdök?</p> <p>Mi az, ami segít nekem, amikor teljesen újat kell kezdenem?</p>	<p>Isten biztatást küld, amikor félünk</p> <p>Bátorság, kezdeményezés, elindulás, új dolgok kipróbálása – Isten segít ezen az úton is</p>
3.	<p>Ünneplés, a karácsonyi ünnepkör</p>	<p>Mit jelent számomra az ünneplés?</p> <p>Hogyan tudok ünnepi hangulatot teremteni családom és az óvodások körében?</p>	<p>Érzelmi fejlődés:</p> <p>Ajándékozás öröme – elfogadás és készség arra, hogy örömet okozzak</p> <p>Az ünneplés és a rítusok megerősítő szerepe a kisgyermek életében</p>

I. TEOLÓGIAI SZEMPONTOK

1. A bibliai szakasz rövid összegzése

– Jézus születése (Lukács 1,26–38; Lukács 2,1–20; Máté 2,1–12)

Isten Názáretbe küldi angyalát, Gábrielt egy fiatal szűz lányhoz, Máriához. Az angyal Isten üzenetét hozza arról, hogy Mária fiút szül majd, akit Jézusnak kell neveznie. A gyermek a Szentlélek által fogan, az élete teljesen Isten ajándéka lesz. Ez a gyermek lesz Izráel népének Szabadítója, Isten Fia. Mária megdöbben, de alázattal fogadja Isten üzenetét. Később Isten angyala Mária jegyesét, Józsefet is megnyugtatja arra nézve, hogy a gyermek Isten Fia, és József magához veszi Máriát.

Augustus császár népszámlálást rendel el birodalmában, ezért Józsefnek és Máriának őseik szülőföldjére, Betlehembe kell mennie. Mivel nem találnak szálláshelyet, egyszerű körülmények között születik meg a gyermek, egy jászol lesz a bölcsője.

A betlehemi mezőn pásztorok vigyáznak éjszaka a nyájaikra, amikor angyalok jelennek meg előttük. Tőlük tudják meg, hogy megszületett a világ Üdvözítője, Akit egy jászolban találnak bepólyálva. A pásztorok megkeresik a gyermeket és tisztelettel hódolnak előtte.

Messze napkeletről csillagászok, bölcsek érkeznek, akik egy csillagot követve keresik az új királyt. A jeruzsálemi palotából Betlehembe irányítják őket, a régi prófétai iratok alapján, amelyek szerint Betlehemben születik majd meg a várva várt Uralkodó. A bölcsek megtalálják Jézust és átadják királyhoz méltó ajándékaikat, az aranyat, a tömjént és a mirhát.

2. A bibliai szakasz elhelyezése a bibliai könyvben, a Szentírás egészében

Amíg a Szentírás első nagy egysége, az Ószövetség Istennek a választott, zsidó néppel kötött szövetségéről, Isten hűségéről és a nép történetéről szól, addig az Újszövetség arról tanúskodik, hogy Isten szeretete Jézus Krisztus által az egész világhoz, minden néphez eljutott. Az evangélium, vagyis az örömhír mindenkire érvényes: a Jézus Krisztusba vetett hitben bűnbocsánat és örök élet várja az Istenhez forduló embert.

Az Újszövetség első három könyvét – Máté, Márk és Lukács evangéliuma – szinoptikus evangéliumoknak nevezzük. A szinoptikus szó „együtnézőt” jelent. Az egyes könyvek ugyanazt a történetet, Jézus földi életének eseményeit, tanításait írják le. Először a Márk evangéliumát írták meg, majd erre építhetett Máté, később Lukács is.² Jézus születésének történetét két evangéliumban olvashatjuk, a Máté és a Lukács evangéliumában.

A Máté evangéliumának az a szándéka, hogy Jézust mint az Ószövetség megígért Messiását mutassa be. Igyekszik megmagyarázni, hogy bár Jézus más volt, mint amilyenek a zsidók várták, Ő a Messiás.³ Jézus Krisztusban Izráel királyát állítja elénk, Aki beteljesíti a népnek tett ősi ígéreteket. Erről szólnak Jézus egyes tettei és életének egésze is.⁴

A Lukács evangéliuma szerzője a könyv elején megfogalmazza művének célját: az előző leírások után ő is jónak látta, hogy mindennek pontosan utánajárva, kiegészítve az eddigieket ő is leírja Jézus történetét. Ez a kiegészítés egészen jelentős, a könyv több mint egyharmada nem található meg a Máté és a Márk evangéliumában.⁵

² Szabó, Csaba: *Lukács evangéliuma*, in: Pecsuk, Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 486.

³ Szabó: *Lukács evangéliuma*, 454.

⁴ Varga, Zsigmond: *Máté evangéliumának magyarázata*, in: Bartha, Tibor (szerk.): *Jubileumi Kommentár*, MORE Zsinata, Budapest, 1981, 4.

⁵ Szabó: *Lukács evangéliuma*, 486.

A Máté evangéliumának szerzője Jézus tanítványa, Máté apostol lehetett. A zsidók között, a zsidókeresztyéneknek írta az evangéliumát Palesztinában, Kr. u. 70 előtt.⁶ A Lukács evangéliumának szerzője a másik két evangélium írójától eltérően nem volt zsidó származású, hanem egy eredetileg pogány, nagy műveltségű ember. Többek szerint orvos lehetett, és az is lehet, hogy Pál apostol útitársa volt. Különleges, hogy könyvének folytatása is van, az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv. A Lukács evangéliuma elsősorban a pogányokból lett keresztyéneknek szánt írás – vagyis nem a zsidó nép köréből származóknak - ami Kr. u. 70 körül keletkezhetett.⁷

Műfajukat tekintve az evangéliumok történeti könyvek ugyan, de nem tényszerű beszámolók, hanem hitvallások. A szerző mindig a saját szemszögéből értelmezi Jézus történetét. Lukács már a születéstörténetekben rámutat, hogy számára Jézus az, aki a zsidóknak szóló ígéretek szerint az egész világ Szabadítója, Üdvözítője lesz, az ígéretek minden nép szeme láttára teljesednek be.⁸

A Jézus születéséről szóló történetek mondanivalójának központi szerepe van a Szentírásban. Arról beszélnek, hogy Isten valóra váltja jó tervét és beteljesíti ígérteit. Már az Édenkertben megígérte, hogy egyszer lesz valaki, aki le tudja győzni a gonosz erejét. Erről a Szabadítóról beszéltek később a próféták is. Ő az, Aki az első karácsonykor megszületett gyermekként. Ő az, Aki földi életében az emberek tanítója, gyógyítója lett, majd kereszthalálával és feltámadásával győzelmet aratott a bűn fölött, bocsánatot szerzett az emberek számára. Ő az, Aki a mennyben, Isten örökkévaló országában várja azokat, akik Benne hisznek.

A Máté evangéliuma 1-2. fejezetében olvashatunk Jézus származásáról, nevelőapjának, Józsefnek nemzetségtáblázata formájában, arról, hogy Isten angyala biztatja Józsefet, a napkeleti bölcsek látogatásáról, Heródes gonosz tervéről és a betlehemi gyermekgyilkosságról, az Egyiptomba való meneküléséről és a Názáretbe való visszatéréséről. Bár az alapvető dolgok azonosak, a Lukács evangéliuma 1-2. fejezetében más történetekkel találkozunk: Gábrriel angyal hírt hoz Máriának, Mária éneke, Mária és József a népszámlálás miatt Betlehembe mennek, a pásztoroknak angyalok adják tudtul a gyermek születését, a pásztorok tisztelettel hódolnak Jézus előtt.

A Márk evangéliuma nem ír Jézus születéséről, gyermekségéről, Jézus története ebben a bibliai könyvben a Keresztelő Jánossal való találkozásával, megkeresztelkedésével kezdődik. A János evangéliuma sem írja le a születéstörténetet, hanem annak értelmezésével kezdődik: „Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.” (János 1,14). Arra mutat rá, hogy Jézus maga Isten, aki testben jött el, emberként az emberek közé.

3. Kortörténeti információk

3.1 Helyszínek: Galilea, Názáret, Betlehem, Jeruzsálem

Galilea Palesztinának a Jordán folyótól Nyugatra eső, legészakibb tájegysége. Nagy részét a Galileai-hegyvidék teszi ki, amely az ország legmagasabban fekvő része. Déli irányban a Jezréeli-síkságba ereszkedik alá. Ez a völgy síkság a Genezáreti-tó környékével együtt az ország legtermékenyebb tája. Jézus ezen a vidéken nőtt fel Názáretben, itt kezdte meg missziói munkáját, innen hívta el tanítványait és itt tette a legtöbb csodát. „Galileai Jézusnak” is nevezik őt a nép vezetői.⁹

Názáret az alsó-galileai hegyvidék egyik lejtőjén fekvő település. Városként említi a Biblia, de elszigeteltsége miatt az újszövetségi korban jelentéktelen kis falu volt. Régészeti leletek bizonyítják azonban, hogy régi település, már a vaskorban is létezhetett. A település héber eredetű nevének jelentése

⁶ Szigeti, Jenő: Máté evangéliuma, in: Pecsuk, Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 455.

⁷ Szigeti: *Máté evangéliuma*, 487–488.

⁸ Uo., 489.

⁹ Bartha, Tibor (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993, 510–511.

„rügy, bimbó, sarjadás”. Ez az elnevezés emlékeztet a prófétai ígéretre, amelyben az új hajtás a Messiás eljövételét jelenti. Itt élt Mária és József, itt nevelték fel Jézust. Innen indult el szolgálatára Jézus, és itt történt, hogy nem hittek benne azok, akik Józsefnek, az ácsnak fiaként ismerték meg. Az evangéliumok többször nevezik Őt „Názáretinek”.¹⁰

Betlehem Jeruzsálemtől délre, mintegy nyolc km-re fekvő, ma is létező helység. A neve azt jelenti, „kenyér háza”, ami arra utal, hogy a júdai pusztasághoz képest a város környéke gazdagabb, termékenyebb. A város Efráta vidékén, egy 777 m magas dombon épült. Több bibliai történetnek is helyszíne. Innen származik Dávid király is. Az Ószövetségben olvasható jövendölés szerint innen származik a megígért Messiás: „Te pedig, efráti Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen.” (Mikéás 5,1). Itt született meg Jézus, amikor Máriának férjével, Józseffel a népszámlálás parancsa miatt őseik városába, Betlehembe kellett mennie. A betlehemi mezőn legeltettek a pásztorok, akiknek az angyalok elhozták Jézus születésének hírért.¹¹

Jeruzsálem városa a Júdai hegyvidéken, az északi hegyoldalon fekszik. Dávid király foglalta el a fennsíkra épült, nehezen bevehető várost, és ő tette Izráel politikai fővárosává és vallási központjává. Itt helyezte el Isten ládáját, a szövetségládát, amelynek sátrat is készíttetett. Fia, Salamon építtette meg a templomot és a város többi pompás palotáját. Salamon halála, és az ország kettészakadása után az idők során több támadás is érte a várost, de a legkegyetlenebb Nebukadneccar, babiloni uralkodó győzelme volt. Ő a templomot és a királyi palotát felgyújtatta, a várfalakat leromboltatta, a nép többségét fogágba vitette. Amikor a zsidó nép hazatérhetett, újjáépíthették templomukat és városukat. A történelem viharai ezután sem kímélték a várost. A templom és a város legnagyobb felújítását, fejlesztését Heródes, az egyébként kegyetlenségéről hírhedt zsarnok király hajtotta végre. A fényűző templom építése éppen zajlott abban az időben, amelyre Jézus földi élete tehető. A szent helyként tisztelt Jeruzsálemnek számos elnevezése van a Bibliában: Dávid városa, Isten városa, a Seregek Urának városa, a nagy király városa, Izráel Szentjének Sionja. A bibliai kijelentés szerint Isten választotta ki Jeruzsálemet, hogy ott lakjon. Isten ígérete szerint egyszer majd helyreállítja a szent várost, amely menedék lesz minden nép számára. Az Újszövetség megerősíti Jeruzsálem kiválasztását, jelentőségét. Jeruzsálemhez kapcsolódnak a megváltás nagy eseményei, Jézus halála, feltámadása, az egyház megalakulása.¹² Itt keresik a napkeleti bölcsek a megszületett új királyt, Heródes palotájában, hiszen ezt a helyet látják méltónak egy királyi gyermekhez.

3.2 Jegyesség és házasság Palesztinában

Jézus hazájában a házasságkötés a lányoknál 12-14 évesen, a fiúknál 18-24 éves korban történt. A házasságkötés két részből állt. A jegyességgel már jogilag házastársak lettek a felek, de a menyasszony még egy évig apja házában maradt. Csak egy év múlva vezették az új asszonyt ünnepélyesen férje házába.¹³ Mária és József jegyesek voltak, amikor Máriához Gábrriel angyal érkezett és Mária gyermeket fogant, aki nem férfitől származott, hanem Isten formálta méhében az új életet. Józsefnek nehéz elhinnie, hogy Mária gyermeke a Szentlélektől fogant. Mivel szereti őt, nem akarja megszégyeníteni, és a törvény büntetésének kitenni. A jegyességre is érvényes volt, hogy a házasságtörés bűnének halál a büntetése. Ezért József titokban akarja elbocsátani jegyesét, hogy a jogi következményt, a büntetést elkerülje. Amikor Isten angyala Józsefet is meggyőzi, akkor feleségül veszi, magához veszi Máriát.¹⁴

¹⁰ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 252–253.

¹¹ Uo., 180-181.

¹² Uo., 732-741.

¹³ Kocsis, Imre: *Lukács evangéliuma*, Szent István Társulat, Budapest, 1995, 30.

¹⁴ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 578.

3.3 Népszámlálás a Római Birodalomban

Jézus születése idején Izrael országa a Római Birodalom tartománya volt. A Római Birodalom területén korábban ötévente tartottak összeírásokat, hogy számba vegyék a római polgárokat, a római polgárjoggal rendelkezőket. Később Augustus császár bevezette a népszámlálást a provinciák területén is. Ekkor már rendszertelenül, nem meghatározott időnként került sor az összeírásra, elsősorban az adózás céljával. A császári rendelet kiadása után a különböző tartományokban különböző időpontokban kerülhetett sor a népszámlálásra. Amikor Jézus született, akkor is zajlott egy ilyen számbavétel. Ekkor a férfiaknak és a nőknek is jelentkezni kellett a származási helyükön. Így került József és Mária Betlehembe, a Dávid leszármazottainak városába.¹⁵

3.4 Szállás, jászol

Lukács evangéliumának leírása szerint József és Mária nem találtak helyet a „szálláson”. Ez azt jelentheti, hogy olyan nyilvános fogadót kerestek, ahol az úton lévők éjszaka megszállhatnak. Mivel nem találtak helyet, olyan félreeső helyre vonulhattak el, amit egyébként istállónak használtak. Az istálló kifejezés nem fordul elő a történetben, de a jászol említése arra utal, hogy Jézus nagyon egyszerű körülmények között született meg.¹⁶

A jászol a nagytestű háziállatok, a ló, öszvér, szamár, teve, szarvasmarha etetésére szolgáló vályú, teknő. Az egyszerű palesztinai házak egyetlen helyiségből álltak. A magasabb, kiemelkedő rész volt az emberek térfele, az alacsonyabb rész az állatoké. A kettőt a jászol választotta el egymástól. Készítették kőből vagy fából, de sokszor csak egy földbe mélyített vályú szolgált erre a célra. Szükségmegoldásként egy ilyen jászol a bölcső szerepét is betölthette. Jézus szegénységének és alázatának jelképe az, hogy Isten Fiaként jászolba fektették.¹⁷ A pásztorok számára is ez lesz a jele annak, hogy a földre érkezett Messiást találták meg: „*A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban.*” (Lukács 2,12).

3.5 A pásztorok helyzete Izraelben

Jézus születéséről az angyalok a pásztoroknak visznek hírt. Betlehem környéke jól ismert legeltető hely volt, távolabbi vidékről is jártak oda legeltetni. A Biblia történetei pozitív képet alkotnak a pásztorokról. Dávid is pásztorfiúból lett király. A pásztor képe, szerepe utal Isten népének vezetőire, és magára Istenre, mint népéről gondoskodó pásztorra is. Később azonban sokkal negatívabban ítélték meg a pásztorok személyét. Életmódjuk nem tette lehetővé, hogy teljesítsék a vallási előírásokat a vallási vezetők elvárásai szerint. Előfordultak közöttük lopások, visszaélések is. Sokan lenézték őket foglalkozásuk miatt. A Biblia szövege semmilyen ítéletet nem mond róluk. Isten szeretetét mutatja a megvetettek, az egyszerű emberek iránt, hogy ők értesülnek először a Szabadító születéséről.¹⁸

3.6 A napkeleti bölcsek és ajándékaik

A napkeleti bölcsek babiloni asztrológusok, akik egy csillag vezetésével jutottak el szülőhazájukból Júdeába. A babiloni csillagászat, csillagjóslás és az ókori keleti népek világában is jellemző volt egy váradalom, amely az emberiség nagy megmentőjére irányult, aki királyként uralkodik majd. A zsidó nép messiásváradalmát is ismerték. Jeruzsálemben keresték az új királyt, majd a régi jövendölés útmutatásával onnan Betlehembe mentek.¹⁹ Ezek a csillagászok gazdag, előkelő emberek, a perzsa papi törzs tagjai. Nem királyok, ahogyan a hagyomány gyakran nevezi őket. Számukról nem ír a Biblia, csak azt tudjuk, hogy nem egy ember érkezett, és három ajándékot említ meg a Szentírás.

¹⁵ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 261–262.

¹⁶ Kocsis: *Lukács evangéliuma*, 51.

¹⁷ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 719.

¹⁸ Kocsis: *Lukács evangéliuma*, 51-52.

¹⁹ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 249.

A Biblia elítéli a csillagjósolást, a csillagos eget is Isten alkotásának tekinti, az ember és a népek életét mindig maga Isten határozza meg, és nem a természeti jelenségek. Most mégis azzal találkozunk, hogy jó irányba haladnak a csillagtudósok. Őket is Jézushoz vezet Istennek a hatalma, a maguk eszközével az ő saját világukból. A különösen viselkedő, eltűnő majd feltűnő csillag Isten vezetésének a jele a történetben.²⁰

A bölcsek ajándékai királyhoz méltó ajándékok. A gazdagság jele a legértékesebb nemesfém, az **arany**.

A **tömjén** bizonyos fafajták gyantája. A megszilárdulás után törték porrá, és parázsra szórva kellemes illatú füstöt árasztott. Többféle illatszernek is ez volt az alapanyaga. Az Ószövetség népének istentiszteletében fontosak voltak az Isten tiszteletére szánt illatáldozatok. Ezek során a mózesi törvényben meghatározott szigorú előírások szerint használták és tárolták a tömjént. Drága és féltett kelléke volt az istentiszteletnek a tömjén, a templomban külön raktára is volt. Isten tiszteletére mutató, királyi ajándék volt a napkeleti bölcsektől.²¹

A **mirha** a balsamfélék családjába tartozó mirhacserjék gyantája. Az illatos gyanta a kéreg repedésein keresztül jut ki, majd a levegőn megszárad. Az illatszerárúsok megőrölve, por vagy folyékony formában árulták. Illatos olajokat, kenőcsöket készítettek belőle. Az istentiszteleten a szent olaj készítéséhez, egyébként szépítésre, testápolásra, ruhák, ágyak illatosítására vagy holttest bebalzsamozására használták. Igen drága árucikk volt.²²

4. Teológiai mondanivaló és életkérdések

4.1 Jézus személye: Jézus a földre jött Isten

Ahhoz, hogy megértsük, kicsoda Jézus, meg kell ismernünk a Jézus Krisztus név, és a Messiás elnevezés jelentését. A Jézus név azt jelenti: „Az Úr az üdvösség”, Tőle jöhet a szabadítás, Ő a szabadító. A görög „Krisztus”, arámul „Messiás” szó azt jelenti: „Felkent”, és arra utal, hogy Izráel királyait és főpapjait ünnepélyesen olajjal kenték fel, amikor tisztségükbe iktatták őket. A „Felkent” elnevezést először a királyokra alkalmazták. Az ószövetségi iratok egy olyan királyi személy eljövételéről jövendölnek, aki egy személyben lesz Isten követe, prófétája, királyként a béke fejedelme, és beteljesít minden ígéretet, amelyet Isten Izráel népének tett.²³

A Jézus név és a Krisztus méltóságjelző együtt szerepel a Máté evangéliuma elején: „*Jézus Krisztusnak, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségekönyve*” (Máté 1,1). Ez a mondat nemcsak a Jézus származását leíró nemzetségtáblázatnak, hanem az egész bibliai könyv címfeliratának is tekinthető. Mindjárt az első két szó elmondja a lényegét: Jézus a várva várt, megígért Krisztus, Messiás. Beteljesedett Isten ígérete, az emberi nemzedékek sorában megjelent maga Isten.²⁴ Jézus személyében Isten maga jött közel az emberhez. Ő egyszerre Isten a földön és gyermekként megszületett ember.

A nagy találkozás a történetben, hogy Isten szeretete emberi testben jelent meg, egy kisgyermekben. Ő nem különleges túlvilági lény, angyal, hanem egy síró kisdéd, akit édesanyja szeretettel dajkálgat. Ez a kapcsolat számunkra, emberek számára a szeretetnek, a közelségnek érthető formája. Isten jósága, szeretete így szólalt meg emberi nyelven az első karácsonykor.²⁵

A Jézus születéséről szóló igeszakaszokban egyértelművé válik azonban az is, hogy a védtelen, családi gondoskodásra szoruló kisgyermek mégis isteni hatalommal bír. Mária megtudja az angyaltól, hogy a gyermek, aki férfival való közössége nélkül fogan a méhében, Isten Fia, szent, vagyis

²⁰ Jakubinyi, György: *Máté evangéliuma*. Szent István Társulat Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1991, 24.

²¹ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 625–626.

²² Uo., 285.

²³ Uo., 743.

²⁴ Szigeti: *Máté evangéliuma*, 459–460.

²⁵ Gyökössy, Endre: *Lukács örömhíre*. Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 2021,39.

Istenhez tartozó. Jézusnak kell neveznie, mert Szabadító lesz, aki mindenk fölé uralkodik.²⁶ Józsefnek is a Szabadítóról beszél az angyal, a pásztoroknak pedig az Üdvözítőről, az Úr Krisztusról, aki békeséget hoz a világnak. A napkeleti bölcsek pedig mint új királyt tisztelik a csecsemő Jézust.

Mindezek fényében azzal segítünk a gyermeknek, hogy Jézust mint erővel, hatalommal cselekvő Istent ismerje meg, Aki rá vigyázni tud, ha nem alacsonyítjuk Őt egy ajándékhhozó angyalkává. Beszéljünk a gyermek, a csecsemő Jézusról, és ne Jézuskáról. Mondjuk el azt is, mit cselekedett felnőve, és hogy most az egész világnak Ő a királya. Semmiképp ne írjunk Jézusnak levelet ajándéklistával. A meglepetések, a bensőségesség sok formáját átélhetővé tehetjük a gyermekek számára úgy, hogy Jézus személyét, Isten hatalmas szeretetét tiszteletben tartjuk.

4.2 Isten szeretete védelmez, bátorít és vezet

A karácsonyi történet epizódjai mind rámutatnak arra, hogy Isten az embert védelmező, óvó szeretettel veszi körül. Biztatja az embert és utat mutat neki a bizonytalanságban, félelmei, kétségei között is. Minden körülmények között megtapasztalható, hogy igaz, amit az angyal Józsefnek mondott Jézus egyik elnevezéséről: „Íme, a szűz fogan méhében, és fiút szül, és Immánuélnak nevezik majd” – ami azt jelenti: **Velünk az Isten.**” (Máté 1,23).

Isten jelenlétének, vezetésének jele a történetekben, hogy **angyalokat** küld az emberekhez jó hírekkel, útmutató, biztató vagy figyelmeztető üzenetekkel. Az angyalok a Szentírásban olyan mennyei lények, akik Isten parancsát és oltalmát közvetítik az egyes személyek és egész népek felé is. Az Ószövetség ír olyan angyalokról és más szárnyas lényekről, akik énekelve magasztalják Istent. Máskor olyan angyalokkal találkozunk, mint például Ábrahám történetében, akik férfialakban, szárnyak nélkül teljesítik küldetésüket, konkrét feladatukat. Jézus útját is angyalok kísérik, akkor is, ha Jézus Isten Fiaként nagyobb az angyaloknál.²⁷

Isten biztatását, bátorítását mutatja a többször is előforduló „**Ne félj!**” megszólítás. Elhangzik az angyalok részéről Mária felé, József felé és a nyájukat őrző pásztorok felé is. A félelem átélésében és bizonytalan élethelyzetekben az Istenben való bizakodás, a ráhagyatkozás hoz megoldást.

Isten vezetése védelem a veszélyek között, ugyanakkor **bátor elindulásra, engedelmes kitartásra** is sarkall. A pásztorok engedelmeskednek, elindulnak az angyalok szavára és megkeresik a jászolban fekvő gyermeket. A napkeleti bölcsek hosszú utat tesznek meg a csillag nyomában. A Krisztushoz való odaérkezés lehetőségére mutat itt a csillag jelképe. Hallgatnak a bölcsek Isten szavára akkor is, amikor más úton térnek vissza hazájukba, és nem ejtik útba újra a Jézust üldöző Heródes palotáját. Bizalomra és gyors indulásra van szüksége Józsefnek és Máriának is, amikor Egyiptomba kell indulniuk a gyermekkel, hogy menedéket találjanak.

4.3 Ünneplés, a karácsonyi ünnepkör

Az ünnep a Biblia szerint nagyon fontos része az ember életének. Az ünneplés alapja az, ahogyan az embernek Isten maga bemutatkozik: Izráel Istene élő, cselekvő Isten. A történelemből, a történelemben véghezvitt cselekedeteiből ismerhető meg. Az erős, cselekvő Isten szövetséget köt az emberrel, a jövőre nézve is följánlja védelmét. Válaszként születik meg Isten népének felismerése: az áldásokért Istennek kell hálát adnia. Így alakul ki az ünnep alkalma, amely mindig az Isten tetteire, áldásaira való emlékezés. Az ünneplés az Úr előtt történik, találkozás Vele, lehetőség az Istennel való szövetség megerősítésére.²⁸

Keresztyén ünnepeink szintén Isten munkájára, Jézus Krisztus életének eseményeire emlékeztetnek bennünket. Mi, reformátusok három nagy ünnepkörbe soroljuk ünnepeinket: a karácsonyi, a húsvéti és a pünkösti ünnepkör keretei közé. Isten munkájának, jó tervének lépéseit, Jézus életének eseményeit és ünnepeinket a következő táblázatban láthatjuk együtt:

²⁶ Kocsis: *Lukács evangéliuma*, 33.

²⁷ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 84.

²⁸ Uo., 670-671.

ISTEN MUNKÁJA	ÜNNEPEINK
A Szabadító ígérete	Advent: eljövétel, várakozás, készülődés
Eljön a Szabadító: Jézus Krisztus születése	Karácsony
Megváltás: Jézus kereszthalála és feltámadása által	Nagyhét: Virágvasárnap Nagycsütörtök, Nagypéntek Húsvét
A győztes Jézus az egész világ Ura	Mennybemenetel ünnepe - áldozócsütörtök
Eljön a megígért Szentlélek: Hitet ébreszt és közösséget formál	Pünkösd

4.4 Hogyan szól az Ige hozzánk? Milyen üzenetet rejt számunkra?

A bibliai történet háttérét, teológiai mondanivalóját megismerve el kell gondolkodnunk azon, vajon milyen életkérdésekben szólít meg bennünket ma mindez. Egészen személyesen milyen üzenetet hordoz számunkra?

A következő táblázat segít abban, hogy áttekintsük, milyen életkérdéseket vetnek fel a karácsonyi történetből kiemelkedő teológiai hangsúlyok, majd tovább gondoljuk, hogyan kapcsolódhatunk a kisgyermek világához.

	Teológiai hangsúlyok	Életkérdések a felnőtt szemével	Valláspedagógiai szempontok: kapcsolódás a kisgyermekhez (3-6 év)
1.	Jézus Krisztus személye: Jézus a földre jött Isten Isten egészen közel jön az emberhez, a legbensőségesebb kapcsolatok közegébe Ő mindenkihez jött, kivétel nélkül mindenki fontos neki	Kicsoda számomra Jézus? Milyennek ismerem Őt? Vajon mit jelent az én életemre nézve, hogy Jézus hozzám is eljött?	Öröm és meglepetés átélése – az érzelmek kifejezése, fontossága Biztonság, biztonságérzet, család, bizalom, a kicsinység átélése Fontos vagyok Istennek, Isten szeret engem is
2.	Isten szeretete védelmez és bátorít Immánuel – velünk az Isten! Az angyalok örömteli és figyelmeztető üzeneteket hoznak az embereknek, tolmácsolják Istentől a biztatást: „Ne félj!” Isten vezetése bátor elindulásra, engedelmisségre sarkall	Milyen helyzetekben érzem leginkább, hogy Isten velem van? Hogyan találok békeességet, amikor aggodalmakkal, félelmekkel küzdök? Mi az, ami segít nekem, amikor teljesen újat kell kezdenem?	Isten biztatást küld, amikor félünk Bátorság, kezdeményezés, elindulás, új dolgok kipróbálása – Isten segít ezen az úton is
3.	Ünneplés, a karácsonyi ünnepekör	Mit jelent számomra az ünneplés? Hogyan tudok ünnepi hangulatot teremteni családom és az óvodások körében?	Érzelmi fejlődés: Ajándékozás öröme – elfogadás és készség arra, hogy örömet okozzak Az ünneplés és a rítusok megerősítő szerepe a kisgyermek életében

II. VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK – KAPCSOLÓDÁS A 3-6 ÉVES GYERMEK VILÁGÁHOZ

1. A 3-6 éves gyermekek hitének általános jellemzői

1.1 Intuitív – projektív hit

Az óvodáskorú gyermek hitét Fowler intuitív-projektív hitnek nevezi. A kisgyermekekre jellemző, hogy gyermeki, természetes hitük képzelőerővel teljes, utánzó jellegű. Egyrészt a gyermek saját belső világából táplálkozó elképzelések, másrészt a családban megélték, tapasztaltak alapján Istenre és a transzszendens világra vonatkozó kivetítések alkotják.²⁹ A gyermek azonosul azokkal a gondolkodásbeli mintákkal, amelyek a hozzá legközelebb álló felnőttek hitvilágát jellemzik, megismerkedik a kapcsolódó tabukkal, szabályokkal.³⁰

A fantázia, a képzelőerő a gyermekben és a körülötte lévő feszültségeket és félelmeket segít leképezni és feldolgozni. A felnőttek feladata építő irányba terelni a gyermek kutakodását történetekkel és szimbólumokkal. Ehhez elfogadó környezet szükséges, ahol a gyermek kifejezheti magát verbálisan és nonverbálisan is. Egy ilyen közegben fogadja nyitottan a korrekciót, a benne lévő képek újra formálását.³¹

1.2 Az istenkép fejlődése

A gyermek vallásosságának gyökereit a születést követő összetartozás, egybefonódás tapasztalatában látják a lélektani megfontolások. Az ősbizalom, az anya-gyermek kapcsolat, az elrejtettség-érzés, az anya mindenhatósága, az anya arca, amelyben önmagára ismer és az odafordulást és elfordulást jeleníti meg számára – ezek az istenkép első, később is megjelenő elemei.

A gyermek istenképébe aztán mindkét szülő vonásai beleolvadnak. Ám nem a szülőkről alkotott kép változik át istenképpé, hanem inkább a szülőkhöz és Istenhez is kötődő „feltétlen szeretet” és „legfőbb tekintély” képe mutatkozik meg az istenképben.³² A kisgyermekkor vallására jellemző tehát a „szülő formájú” istenkép, melyben Isten jóságos Atya, férfierővel felruházva. Az antropomorf-analógiás gondolkodásnak megfelelően az emberi tulajdonságokat Istenre vetítik át, és a szüleikre is az isteni tulajdonságokat tartják érvényesnek. (pl. a szülő örök életű)³³

Tovább árnyalja az istenképet a szülőkkel való azonosulás folyamatában a szülői parancsok és tiltások beépülése, a felettes én kialakulásával, ami az erkölcsi cselekvés alapjává válik, majd elérkezik a tudatos különbségtétel a szülőképpel és az istenkép között. A tapasztalatok gazdagodásával beleolvad az istenképbe mind az otthonlét, mind az elhagyatottság érzése, pozitív és negatív tapasztalatok is keverednek, összesűrűsödik az, ami gazdagítja, előre viszi és az, ami rémiszti az embert.³⁴

A belső feszültségek, a félelem feldolgozásában előre viszi a gyermeket a bibliai történetekre való elmélyült odafigyelés. A történet hallgatása közben intenzív tanulás zajlik, belső képalkotás, azonosulás a szereplőkkel. A nagy kérdésekkel foglalkozó élethelyzetek, konfliktusok azon a síkon kerülnek elő, amelyen a kisgyermek ezekkel foglalkozni tud. A történet segítségével formátlan érzések, lelki, erkölcsi tartalmak nyernek formát. Ezek a megküzdésre, a félelem leküzdésére serkentik a gyermeket. Ezekből a történetekből bontakozik ki, formálódik tovább az istenkép – kicsoda és

²⁹ Kovács Barbara Luca – Mátrai Marianna: Óvodáskorú gyermekek katekézise a gyülekezetben és az óvodákban, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 117.

³⁰ Fodorné Nagy Sarolta: *A katechézis kommunikációs problémái*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1996, 38.

³¹ Kovács – Mátrai: *Óvodáskorú gyermekek katekézise ...*, 117.

³² Schweitzer, Friedrich: *Vallás és életút – Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999., 187.

³³ Fodorné: *A katechézis kommunikációs problémái*, 38.

³⁴ Schweitzer: *Vallás és életút*, 196.

milyen az Isten. A Biblia nagy történetei bátorságot, bizalmat adnak a gyermeknek arra nézve, hogy Isten jó, az élet szép, Isten nehéz helyzetben sem hagy el, lehet benne reménykedni. A történetekben gyökerezhet a kisgyermek identitástudata is: ő Isten teremtménye, Isten szeretetből alkotta – ez a tudat bátorságot, reményt ad.³⁵

2. A Jézus születéséről szóló igeszakaszokhoz kapcsolódó valláspedagógiai szempontok

Jézus születésének története több ponton is segít abban, hogy az óvodáskorú gyermek hitének sajátosságait figyelembe véve, az ő világához kapcsolódjunk, hitbeli fejlődése, istenképe gazdagodásához hozzájáruljunk. Nézzük meg közelebbről, mit is jelent ez!

2.1 Öröm és meglepetés átélése – az érzelmek kifejezése, fontossága

Kétéves korára a gyermek eljut az elsődleges, közvetlen érzelmeken túl (pl. szenvedés, félelem, undor) a közvetett, társas érzelmek megélésének szintjére. A büszkeség, a zavar, a szégyen, az irigység érzései tovább vezetnek a gyermeket a szociális fejlődésben, erősítik, vagy éppen sértik én-tudatát. Ahhoz, hogy a gyermek a társas kapcsolatokban helytálljon, meg kell tanulnia értelmezni mások érzéseit és tudnia kell azt is, hogyan szabjon gátat érzelmeinek. Az érzelmi intelligencia az a képesség, amellyel lehetővé válik az érzelmek megfelelő kifejezése és a másik ember érzelmeinek értékelése. A kisgyermek érzelmi intelligenciája kialakulóban van, általában még nem uralkodik érzelmein, sokkal inkább érzelmei uralkodnak rajta. Fontos, hogy az érzelmek kifejezésében és differenciálásában segítsük a kisgyermeket. Megvan a szerepe a negatív érzelmek verbalizálásának, és erősíti a kisgyermek személyiségét a pozitív érzelmek kifejezése.³⁶

A bibliai történetben szereplő angyalok Isten követői, akik örömhírt hoznak Máriának, Józsefnek és a pásztoroknak. Isten szeretete meglepetést tartogat a rá figyelő emberek számára. Mária, József és a pásztorok is elfogadják a meglepetést, tudnak örülni neki, és átélik a meglepettség különös érzését. A váratlan eseményekre való reakció, a félelemmel keveredő kíváncsiság és az örömteli meglepetés tudatos átélése is fontos a gyermek számára érzelmi fejlődése során.

2.2 Biztonság, biztonságérzet, család, bizalom, a kicsinység átélése

Jézus születésének története arról beszél, hogy Isten egészen közel jön az emberhez, a legbensőségesebb kapcsolatok közegébe. A gyermek biztonságérzetét megerősítő üzenet, hogy a kisgyermek születése, az élet ajándék. Amikor hálát adhat saját családjáért, testvérei érkezésekor részese lehet a családban a gyermekszületés élményének, a család bővülésének, akkor tapasztalatot szerez arról a biztonságról és bizalomról, amely az Istenbe vetett bizalmának, az Istennel való kapcsolatának is az alapja lesz.

Jézus kicsi gyermekként, egyszerűségben, szegénységben érkezik a világra. Védelemre szorul, úgy, mint egy mai kisgyermek. Isten vigyáz Józsefre, József vigyáz Máriára az úton és Betlehemben. Isten a mai kisgyermekre is vigyáz, és embereket küld, akik segítők ebben.

A gyermek számára ma is a család az a közeg, amelyben alapvető tanulási folyamatai elindulnak. Itt ismeri meg a társadalom alapvető normáit, értékeit, az őt körülvevő világ szimbólumrendszerét, és innen indul a vallásos szocializációja is. Implicit vallásos nevelésnek nevezhetjük azt a folyamatot, amelyben a gyermek már koragyermekkorától megtapasztalja, hogy biztonságban van, ő maga értékes. Az ehhez kapcsolódó élményei megalapozzák pozitív istenképét és vallási beállítódását. Ebben a folyamatban a gyermekben bizalom ébred önmaga és a világ iránt. Ha pedig mindez egy vallás

³⁵ Kovács – Mátrai: *Óvodáskorú gyermekek katekézise ...*, 118–119.

³⁶ Szabóné László Lilla: *A gyermekteológia vizsgálata a kisgyermekes keresztyén családok életében - PhD értekezés*, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola, Budapest, 2015, http://corvina.kre.hu:8080/phd/Szabone_Laszlo_Lilla_Gyermeekteologia.pdf, 129-131. (Letöltés: 2021.október 7.)

szimbólumrendszerével, a család hitének gyakorlásával kapcsolódik össze, akkor explicit vallásos nevelésről is beszélhetünk. Ez kisgyermekkorban leginkább a család szokásrendszerén, a családi rituálékon keresztül valósul meg. A rituálék jó eszközök arra, hogy generációk adják át egymásnak értékeiket, céljaikat, viselkedési mintáikat. A gyermek itt a vallás tartalmi és formai dimenziójával is találkozhat. Az ismétlés biztosságot ad számára, és hordozza a tanulás és az azonosulás lehetőségét.

A nagyszülők és a szülők génjeik mellett olyan világnézetet is „örökítenek”, amelyre a következő generáció saját életről, világról alkotott képét építheti. A 21. század elején azt tapasztaljuk, hogy a családok nagyfokú heterogenitása – a családszerkezet, a vallási hovatartozás, a vallási kérdésekről való gondolkodás elbizonytalanodása – tradícióörökléshez vezetett már a jelenlegi nagyszülők korosztályában is. A különböző háttérből érkező fiatal párnak magának kell kialakítania életét, vallási kérdésekben is, s így a mai szülők és gyermekek sok esetben egyfajta „vallási hontalanságban” nőnek fel. Meghatározó segítség lehet a gyülekezet, az egyházi intézmény, a pedagógus támogatása, jelenléte a család életében, olyan közegként, ahol lehet kérdezni, tapasztalatokat megosztani, utakat keresni a saját, megélhető családi rítusok kialakítására.³⁷

2.3 Fontos vagyok Istennek, Isten szeret engem is- éntudat, énefejlődés, önértékelés

A pásztorok a legszegényebb, egyszerű emberekként, a napkeleti bölcsek gazdag tudósokként érkeznek Jézushoz. Gazdagok és szegények, elismertek és megvetettek egyaránt felismerik Jézusban a világ királyát. Ő mindenkihez jött, kivétel nélkül mindenki fontos neki, felnőttek és gyermekek, közösségekben és személyesen, egyenként is. Biztató az üzenet: „Jézus hozzád is jött, te is fontos vagy Neki!”.

A születéstől a kisgyermekkor felé haladva, az anya-gyermek szimbiózisból kilépve az egészségesen fejlődő gyermek lassan önálló személyiséggé fejlődik. Az énefejlődés során a két-három éves gyermeknek kialakul a belső képe a külvilágról. Az érzelmi tárgyállandóság képességével akkor is bízik már édesanyjában, ha nem látja, tud várni rá, és önmagát különállónak éli meg.³⁸ Kialakul éntudata, tudatosul benne, hogy ő egy individuum. Kialakítja saját attitűdjét, cselekvéseinek formáját. Kialakul a testsémája – megérti, hogy a testrészei hozzá tartoznak, mozgását kontrollálja.³⁹

Döntő szerepe van az éntudat kialakulásában az interperszonális kapcsolatoknak. Két éves kor után a verbális kommunikáció kialakulásával kiszélesedik a gyermek kapcsolatköre. Erőteljessé válik az utánzás, a gyermek beépíti a mintákat a magatartásába. A harmadik év elején már nemcsak átvesz énmintákat, hatalmat is kíván gyakorolni mások fölött. Az én tudatossá válik, beszédmódja egyes szám első személyű lesz.⁴⁰

A gyermek önértékelésében, abban, hogy mennyire bízik magában, nagy szerepet játszik közvetlen környezete. Következetes elvárásokra van szükség ahhoz, hogy a gyermek magabiztossá válhasson döntéseiben. A kiszámíthatatlan elvárások és a túlszabályozás is oda vezet, hogy a gyermek bizonytalanná válik, önbecsülése csökken, a megnyirbált öntudat szégyenérzetet hoz. Részünkről a személyes figyelem, a bátorítás és a következetesség az, amire a gyermeknek szüksége van.⁴¹

2.4 Isten biztatást küld, amikor félünk

A gyermekkor félelem része a fejlődésnek. A normál félelem valós vagy elképzelt fenyegetésre adott normál reakció, amely szükséges a túléléshez, a továbblépéshez. Az enyhébb mértékű félelmek természetesnek tekinthetők. A csecsemők a közvetlen környezetükben fellépő ingerektől, zajoktól ijednek meg. Később megjelenik az idegen tárgytól és emberektől, valamint a magasságtól való félelem.

³⁷ Kodácsy-Simon Eszter - Szabóné László Lilla: *Kisgyermek a családban*, in: Siba Balázs - Szabóné László Lilla - Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján - Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 87-90.

³⁸ Szabóné: *A gyermekteológia vizsgálata a kisgyermekes keresztyén családok életében*, 112.

³⁹ Murányi-Kovács Endréné - Kabainé Huszka Antónia: *A gyermekkor és a serdülőkor személyiségzavarok pszichológiája*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988, 60.

⁴⁰ Murányi-Kovács - Kabainé: *A gyermekkor és a serdülőkor személyiségzavarok pszichológiája*, 61.

⁴¹ Fodorné: *A katechézis kommunikációs problémái*, 35.

Nyolc hónapos kortól jellemző a szeparációs szorongás az anya távollétében. Óvodáskorra az egyedülléttől, a sötétől és az állatoktól való félelmek válnak uralkodóvá.⁴² Az óvodáskorban fokozatosan csökken a veleszületett félelmek szerepe, kivéve a fájdalomtól való félelmet, ami megmarad. A félelmek már nem kapcsolódnak közvetlenül egy-egy helyzethez. Megjelenik az anticipált, előre vetített félelem, a gyermek saját tapasztalatai és a szülők kommunikációja alapján – pl. a gyermek előre fél az orvosi vizsgálatától, mert már voltak kellemetlen élményei, vagy mert nem megnyugtató számára az, ami a felnőttek részéről eljut hozzá. Három éves kortól megfigyelhető a szimbólumoktól való félelem. A gyermek fél a mesékből ismert vagy a saját fantáziája által alkotott dolgoktól, szörnyű, ijesztő lényektől. A gyermek a fantáziájában létrejövő félelmetes figurákkal képes megküzdeni, azok csak annyira félelmetesek, hogy a gyermek megbirkózik velük. A képernyőkön elé kerülő alakok azonban másként terhelik. Azok többnyire nem alkalmazkodnak a gyermek belső világához, és így a gyermek irreálisnak tűnő, mély félelmeket él át. Ezen kívül a mesék mindig fel is oldják a borzalmakat, arra irányítva a figyelmet, hogy a mélységből van kiút. A gyermek számára fontos, hogy félelmeit komolyan vegyük, ne viccelődjünk és ne is fenyegezzünk azokkal. Segítünk, ha vele együtt találunk ki megoldásokat, amelyek csökkenthetik a félelmeit.⁴³

Gyakoriak a gyermekek körében a szorongásos tünetek is, az aggodalmak, a specifikus félelmek, a rémálmok, az éjszakai félelmek. Amennyiben a szülő és a pedagógus nem tud segíteni, a hétköznapok nyugalma zavarják a félelmek, a szülőkkel együtt szakemberhez kell fordulnunk, hogy segítsünk a gyermekben.

Biztatást, erőforrást jelent a gyermek számára, amikor a karácsonyi történetekben arról hall, hogy Isten tud a félelmekről és szeretne segíteni. Az angyalok jelenlétükkel, szavakkal és énekekkel biztatják a megijedt pásztorokat: „Ne féljete!” A pásztorok örömhírt kapnak arról, aki megszületett és elveszi a félelmeiket. Isten meghallgatja az imádságot, a gyermek is elmondhatja neki félelmeit, és tud azokról a félelmekről is, amelyekről beszélni sem tudunk. Ő biztatást küld, és mi is továbbadhatjuk ezt a biztatást.

Nem kell elmesélnünk a kisgyermekeknek a betlehemi gyermekgyilkosság rendkívül riasztó, félelmetes történetét. Ha azonban a gyermekek már hallottak a történet valamely részleteiről, az Egyiptomba való menekülésről, és ők kérdeznak bennünket, akkor megnyugtató választ kell adnunk, amely kifejezi, hogy Isten erősebb minden gonosz ságnál: „Heródes gonosz király volt és bántani akarta Jézust. Isten azonban segített és Jézus elmenekülhetett előle Józseffel és Máriával. Ő most is erősebb minden rossznál és tud vigyázni ránk.”.

2.5 Bátorság, kezdeményezés, elindulás, új dolgok kipróbálása – Isten segít ezen az úton is

A pásztorok örömmel és kíváncsian elindulnak az angyalok szavára. A bölcsek követik a csillagot. Isten mutatja nekik az utat, ők kitartóan mennek tovább és eljutnak Jézushoz. Fontos, hogy megerősítsük a gyermeket az elindulásban, a kezdeményezéseiben, bátorítsuk az új dolgok kipróbálásában. Ezzel segíthetjük kezdeményezőkézségének és kitartásának formálódását.

2.6 Ajándékozás öröme – elfogadás és készség arra, hogy örömet okozzak

A napkeleti bölcsek ajándékot hoznak. Az ajándékok tiszteletüket és szeretetüket fejezik ki. Az adventi időszak és a karácsonyi készülődés az ajándékok készítésének és elfogadásának az ideje is. Sokat adhatunk a gyermekeknek, ha átélhetik, hogy nem ajándéklisták készítéséről, kívánságok felsorolásáról szól az adventi és a karácsonyi ajándékozás, hanem az egyszerű dolgok fölötti örömezésről, a meglepetés izgalmáról, a másik emberért, a szeretteinkért való fáradozásról.

⁴² Kopcsó, Krisztina: *A gyermekkori sötétől való félelem jellemzői és szülő által vezetett terápiája*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2019. 26. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/23229/kopcsó-krisztina-phd-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁴³ Kereki, Judit – Tóth, Anikó (szerk.): *Lépések. Módszertani kézikönyv a kora gyermekkori intervencióban dolgozó szakemberek számára*. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Bp, 2019, 89. <https://docplayer.hu/212387653-Lepesek-i-kotet-tet-o-i-k-lepesek.html>

2.7 Az ünneplés és a rítusok megerősítő szerepe a kisgyermek életében

A közös imádságok, az éneklés, az ünneplés eseményei olyan rendszeres, ismétlődő alkalmak, amelyek a hitgyakorlat rítusainak alapvető megtapasztalásai lehetnek. A rítusok teret adnak az ismétlésnek, és elsajátíthatóvá teszik, formába öntik mindazt, amit hiszünk. A vallásos szocializáció a rítusok segítségével zajlik a családban, a gyülekezetben, vagy egy egyházi óvoda közösségében. Az észlelhető, átélhető tapasztalatok már a kezdetektől formálják a gyermek hozzáállását az emberi kapcsolatokhoz, az élet örömteli és szomorú eseményeihez, ezzel megalapozva hitbeli növekedését is.⁴⁴

A hit gyakorlásának formái többféleképpen lehetnek jelen egyházi óvodáink életében. Ideális esetben a családi vallásos nevelés kiegészítése lenne az óvodai hitéleti nevelés, a valóságban azonban igen különböző háttérből érkező gyermekekkel találkozunk. Nem ritkán az első élményeik az imádsággal, bibliai történetekkel kapcsolatosan az óvodához kötődnek. Az egyházi óvodákban a bibliai üzenet komplex módon jelenhet meg a gyermekek mindennapjaiban. A nevelési programba beépített hittan foglalkozás, áhítat segíti a harmonikus lelki fejlődést. A bibliai történetek, énekek, imádságok, ünnepek, szokások, rítusok segítségével biztonságos érzelmi légkör kialakítására, a hittanoktató, ill. az óvodapedagógus személyén keresztül az Isten iránti gyermeki bizalom kiépítésére nyílik lehetőség.⁴⁵

A karácsony az egyik legnagyobb ünnepi élmény a legtöbb család számára. A családban és a közösségben megélt ünnep segít abban, hogy a gyermekhez eljusson az üzenet: Jézus születése számunkra is öröm. A gyermekként átélt ünnep hozzájárul a teljes személyiség formálódásához, az ünnepi pillanatok életre szóló útravalóként kerülhetnek be a gyermek lelki tarisznyájába.

Felhasznált irodalom

- BARTHA, Tibor (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993.
- FODORNÉ Nagy Sarolta: *A katechézis kommunikációs problémái*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1996.
- GYÖKÖSSY, Endre: *Lukács örömhíre*. Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 2021.
- JAKUBINYI, György: *Máté evangéliuma*. Szent István Társulat Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1991.
- KEREKI, Judit – TÓTH, Anikó (szerk.): *Lépések. Módszertani kézikönyv a kora gyermekkori intervencióban dolgozó szakemberek számára*. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Bp, 2019. <https://docplayer.hu/212387653-Lepesek-i-kotet-tet-o-i-k-lepesek.html>
- KODÁCSY-SIMON Eszter – SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla: A kisgyermek a családban, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 87–115.
- KOCSIS, Imre: *Lukács evangéliuma*, Szent István Társulat, Budapest, 1995.
- KOPCSÓ, Krisztina: *A gyermekkori sötétől való félelem jellemzői és szülő által vezetett terápiája*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2019. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/23229/kopcsokrisztina-phd-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- KOVÁCS, Barbara Luca – MÁTRAI, Marianna: Óvodáskorú gyermekek katekézise a gyülekezetben és az óvodákban, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 116–146.
- MURÁNYI-KOVÁCS Endréné – KABAINÉ Huszka Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.

⁴⁴ Kodácsy-Simon Eszter – Szabóné László Lilla: A kisgyermek a családban, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 104–105.

⁴⁵ Kovács – Mátrai: *Óvodáskorú gyermekek katekézise a gyülekezetben és az óvodákban*, 135.

- SCHWEITZER, Friedrich: *Vallás és életút – Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.
- SZABÓ, Csaba: Lukács evangéliuma, in: PECSUK, Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 486–498.
- SZABÓNÉ László, Lilla: *A gyermekteológia vizsgálata a kisgyermekes keresztyén családok életében - PhD értekezés*, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola, Budapest, 2015, http://corvina.kre.hu:8080/phd/Szabone_Laszlo_Lilla_Gyermekteologia.pdf
- SZIGETI, Jenő: Máté evangéliuma, in: PECSUK, Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 453–474.
- VARGA, Zsigmond: Máté evangéliumának magyarázata, in: BARTHA, Tibor (szerk.): *Jubileumi Kommentár*, MORE Zsinata, Budapest, 1981, 3–42.

III.
SZEMPONTOK ÉS FELADATOK
JÉZUS SZÜLETÉSE TÖRTÉNETÉNEK
FELDOLGOZÁSÁHOZ

VALLÁSPEDAGÓGIAI KAPCSOLÓDÁS A TÉMÁHOZ:

A történet fókusza: Jézus Isten szeretetét hozta a földre hozzánk, emberekhez. Ezzel a szeretettel meglep, megajándékoz, biztat és mellénk áll.

A kisgyermek világához a következő pontokon kapcsolódhatunk a történettel:

Öröm és meglepetés átélése – érzelmek kifejezése, fontossága

A bibliai történetben szereplő angyalok Isten követői, akik örömhírt hoznak Máriának, Józsefnek és a pásztoroknak. Isten szeretete meglepetést tartogat a Rá figyelő emberek számára. Mária, József, és a pásztorok is elfogadják a meglepetést, tudnak örülni neki, és átélnek a meglepettség különös érzését. A váratlan eseményekre való reakció, a félelemmel keveredő kíváncsiság és az örömteli meglepetés tudatos átélése is fontos a gyermek számára érzelmi fejlődése során.

Biztonság, biztonságérzet, család, bizalom

Jézus születésének története arról beszél, hogy Isten egészen közel jön az emberhez, a legbensőségesebb kapcsolatok közegébe. A gyermek biztonságérzetét megerősítő üzenet, hogy a kisgyermek születése, az élet ajándék. Amikor hálát adhat saját családjáért, testvérei érkezésekor részese lehet a családban a gyermekszületés élményének, a család bővülésének, akkor tapasztalatot szerez arról a biztonságról és bizalomról, amely az Istenbe vetett bizalmának, az Istennel való kapcsolatának az alapja lesz.

Kicsinység, védelemre szorultság átélése

Jézus kicsi gyermekként, egyszerűségben, szegénységben érkezik a világra. Védelemre szorul, úgy, mint egy mai kisgyermek. Isten vigyáz Józsefre, József vigyáz Máriára az úton és Betlehemben. Isten a mai kisgyermekre is vigyáz, és embereket küld, akik segítők ebben.

Fontos vagyok Istennek, Isten szeret engem is

A pásztorok a legszegényebb, egyszerű embereként, a napkeleti bölcsek gazdag tudósokként érkeznek Jézushoz. Gazdagok és szegények, elismertek és megvetettek egyaránt felismerik Jézusban a világ királyát. Ő mindenkihez jött, kivétel nélkül mindenki fontos Neki, felnőttek és gyermekek, közösségben és személyesen, egyenként is. Biztató az üzenet: „Jézus hozzád is jött, te is fontos vagy Neki!”

Isten biztatást küld, amikor félünk

Az angyalok jelenlétükkel, szavakkal és énekkel biztatják a megijedt pásztorokat: „*Ne féljete!*”. A pásztorok örömhírt kapnak arról, Aki megszületett és elveszi a félelmeiket. Isten meghallgatja az imádságot, a gyermek is elmondhatja Neki félelmeit, és tud azokról a félelmekről is, amelyekről beszélni sem tudunk. Ő biztatást küld, és mi is továbbadhatjuk ezt a biztatást.

Bátorság, kezdeményezés, elindulás, új dolgok kipróbálása – Isten segít ezen az úton is

A pásztorok örömmel és kíváncsian elindulnak az angyalok szavára. A bölcsek követik a csillagot. Isten mutatja nekik az utat, ők kitartóan mennek tovább és eljutnak Jézushoz. Fontos, hogy megerősítsük a gyermeket az elindulásban, a kezdeményezéseiben, bátorítsuk az új dolgok kipróbálásában. Ezzel segíthetjük kezdeményező-készségének és kitartásának formálódását.

Ajándékozás öröme – elfogadás és készség arra, hogy örömet okozzunk

A napkeleti bölcsek ajándékot hoznak. Az ajándékok tiszteletüket és szeretetüket fejezik ki. Az adventi időszak és a karácsonyi készülődés az ajándékok készítésének és elfogadásának az ideje is. Sokat adhatunk a gyermekeknek, ha átélhetik, hogy nem ajándéklisták készítéséről, kívánságok felsorolásáról szól az adventi és a karácsonyi ajándékozás, hanem az egyszerű dolgok fölötti örömezésről, a meglepetés izgalmáról, a másik emberért, a szereteteinkért való fáradozásról.

Ünneplés, az ünnep átélése

A karácsony az egyik legnagyobb ünnepi élmény a legtöbb család számára. A családban és a közösségben megélt ünnep segít abban, hogy a gyermekhez eljusson az üzenet: Jézus születése számunkra is öröm. A gyermekként átélt ünnep hozzájárul a teljes személyiség formálódásához, az ünnepi pillanatok életre szóló útravalóként kerülhetnek be a gyermek lelki tarisznyájába.

Fejlesztési lehetőségek a feladatok mentén:

A történet megértését szolgálják, illetve a rá való emlékezést segítik a **kognitív** célú feladatok: 3., 5., 7., 8., 10., 13., 14., 15., 17., 18., 22., 23.,

A történet átélését a képek, a szereplőkkel történő azonosulást, a beszélgetés és a feladatok, a történet egy-egy etapjához való **érzelmi** viszonyulást segítik az alábbi feladatok: 4., 6., 9., 11., 12., 19., 20., 21., 24., 26., 28., 30., 34., 36.

A **feladattudatot**, **szabálytudatot**, kitartást, a kezdeményezést, a finommotorikát pedig a következő feladatok segíthetik: 1., 2., 8., 16., 19., 25., 27., 29., 31., 32., 33., 35., 37., 39.

Feladat címe és bibliai igehely: Jézus születése (Lukács 2, 1–20; Lukács 2, 1–12)

SOR-SZÁM	FELADAT	FELADAT-TÍPUS ÉS NEHÉZSÉGI FOK	KÉRDÉSEK A FELADATHOZ KAPCSOLÓDÓ BESZÉLGETÉSHEZ	TEOLÓGIAI MONDANIVALÓ, BÁTORTÍTÓ ÜZENET
1.	Mária nagyon meglepődött, amikor egy angyal érkezett hozzá. Az angyal különös hírt hozott: Máriának kisfia születik májdi! Kösd össze a pontokat és színezd ki azt, aki meglátogatta Máriát!	Irányított színezés átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Szerinted miért lepődött meg Mária? - Milyen különleges hírt kapott Mária az angyaltól? - Te kinek okoztál már meglepetést? Meséj róla! - Mikor ért téged meglepetés? Mondd el! 	<p>Isten szeretete meglepetést tartogat.</p> <p>Örülj te is a meglepetéseknek és igyekezz örömteli meglepetést okozni!</p>
2.	Mária nagyon meglepődött, amikor egy angyal érkezett hozzá. Az angyal különös hírt hozott: Máriának kisfia születik májdi! Színezz a jeleknek megfelelően!	Irányított színezés nehéz		
3.	József és Mária Betlehembe indulnak. A hosszú úton Isten vigyáz rájuk. Vezesd Józsefet és Máriát a betlehemi házakhoz!	labirintus könnyű	<ul style="list-style-type: none"> - Mit gondolsz, miről beszélgetett József és Mária a hosszú úton? - Szerinted miért lehetett nehéz József és Mária útja? - Milyen volt a te utazásod, amikor messzire mentetek? - Kik vigyáznak rád, amikor útra kelsz? 	<p>Isten vigyáz Józsefre és Máriára a hosszú úton.</p> <p>Isten rád is vigyáz, bárhová mész!</p>
4.	József és Mária Betlehembe indulnak. A hosszú úton Isten vigyáz rájuk. Kik vigyáznak rád, ha te útra kelsz? Színezd ki őket!	Mi a válasz? képes átlagos		
5.	József és Mária nem találtak szálláshelyet Betlehemben. Csak egy istállóban tudtak lepihenni. Keresd meg az 5 különbséget a képek között!	Mi a különbség? átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Szerinted mire gondolt József, amikor Máriával megérkeztek Betlehembe? - Mit gondolsz, hogyan kért segítséget József a fogadósktól? - Miért volt hálás Mária és József azért, hogy egy istállóban lepihenthettek? 	<p>Isten vigyáz Józsefre és Máriára Betlehemben.</p> <p>Isten rád is vigyáz, bárhová mész!</p>

6.	Jézus nagyon egyszerű, szegényes körülmények között született, a betlehemi istállóban. Beszélgessetek a képekről!	Mi a válasz? képes átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Tudod-e, hol születik ma a legtöbb kisbaba? Kik segítenek nekik és az anyukáknak? - Ha láttál már újszülött kisbabát, meséld el, milyen volt! - Mire van szüksége egy kisbabának? - Hogyan gondoskodott Mária és József a megszületett kisbabáról? Miből lett a kiságya? 	Isten vigyáz Jézusra és családjára szegényes körülmények között is. Isten mindenütt ott van veled és gondoskodik rólad!
7.	Jézus nagyon egyszerű, szegényes körülmények között született. Hol született meg Jézus? Azt a képet színezd ki!	Irányított színezés átlagos		
8.	Jézus nagyon egyszerű, szegényes körülmények között született. Kösd össze a vonalakat! Rajzolj a babának mosolygó arcot!	Irányított színezés átlagos		
9.	József és Mária nagyon örültek az újszülött gyermeknek. Te kikkel örvendezel együtt Jézus születésének karácsonykor? Rajzold a családod tagjait a karácsonyfa mellé!	Irányított színezés nehéz	<ul style="list-style-type: none"> - Sorold fel, mit szeretsz a karácsonyi ünneplésben! - Kik azok, akikkel te együtt örülsz karácsonykor? 	Jézus születése ajándék a családjának és az egész világnak. A te legnagyobb ajándékaid: Jézus szeretete és a saját családod!
10.	A szegény pásztorokat nagy meglepetés érte. A fényességből angyal szolt hozzájuk, majd angyalok kórusa énekelte nekik. Karikázd be azokat a pásztorokat, akik a földön ülnek! Színezd ki azt a pásztorot, aki a többiek mögött áll!	Irányított színezés nehéz	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen meglepetés érte a pásztorokat? - Szerinted miért ijedtek meg a pásztorok? - Milyen jó hírt kaptak a pásztorok az angyaloktól? 	Isten angyalokat küldött a szegény pásztorokhoz az örömhírrrel. Isten neked is örömet akar okozni!
11.	A pásztorokat így biztatta az angyal: „Ne féljetek!” Karikázd be azokat a gyerekeket és felnőtteket, akik éppen másokat biztatnak, hogy ne féljenek!	Mi a válasz? képes nehéz	<ul style="list-style-type: none"> - Szerinted mit mond a doktor néni a kisfiúnak? - Neked ki segített, amikor reggel el kellett köszönni anyától vagy apától? Te szoktál segíteni ilyenkor a kisebbeknek? - Mit gondolsz, miért vár a medence mellett a gyerek? - Te mikor tudtat biztatni a társadat, hogy ne féljen? 	Isten angyalokat küldött a szegény pásztorokhoz az örömhírrrel. Isten veled van akkor is, ha félsz és biztatókat küld neked!
12.	A pásztorokat így biztatta az angyal: „Ne féljetek!” Isten hozzánk is küld biztatókat. Beszélgessetek a képekről!	Mi a válasz? képes		

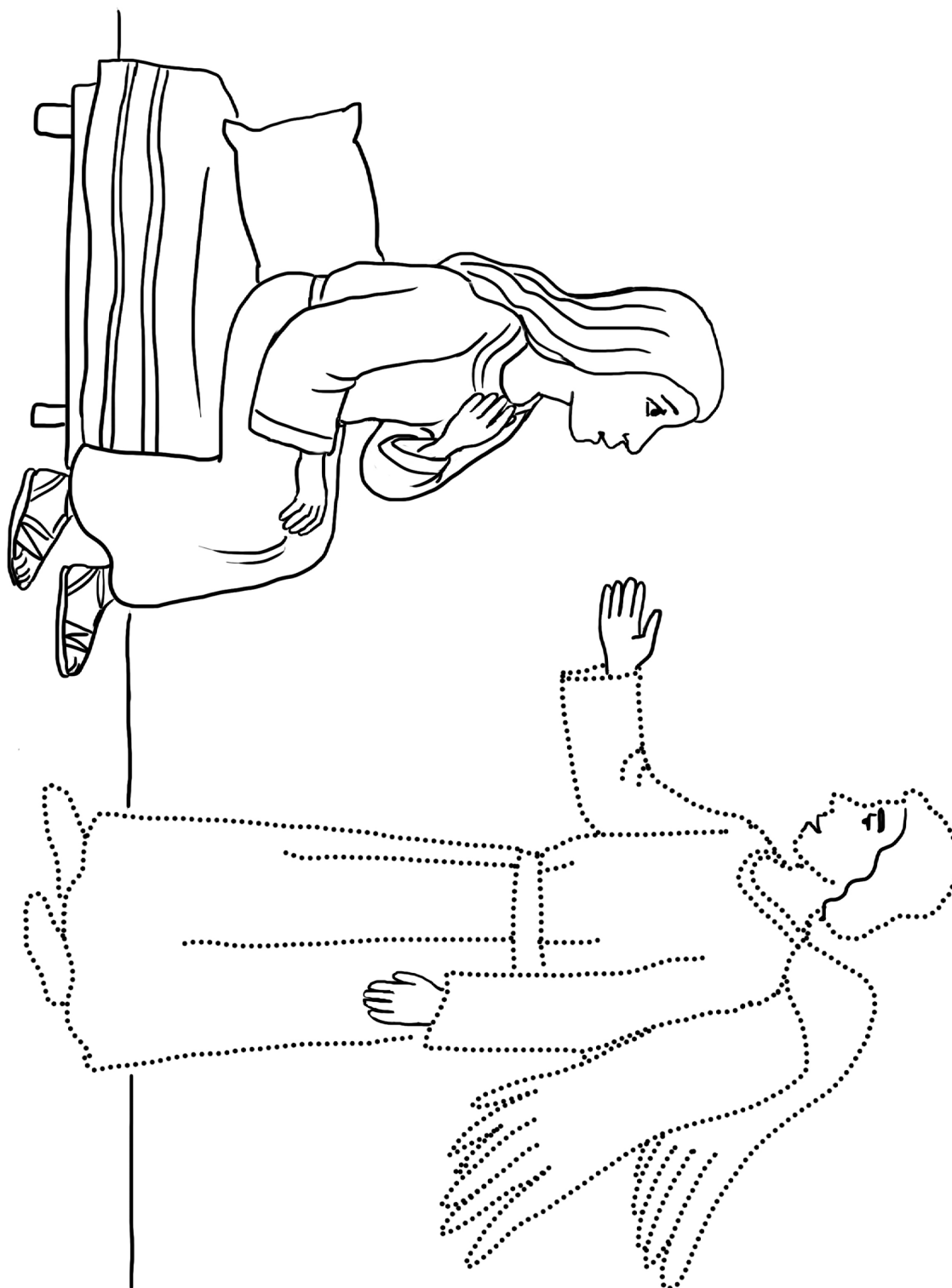
13.	<p>A pásztorok örömmel és kíváncsisággal indultak a betlehemi istállóhoz.</p> <p>Vezesd a pásztorokat a jászolban fekvő gyermekekhez!</p>	<p>Labirintus könnyű</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szerinted mit mondtak egymásnak a pásztorok, amikor örömmel útra keltek? - Vajon milyen ajándékot vihettek a pásztorok Jézusnak? - Milyen énekeket ismeresz a pásztorok útjáról? 	<p>A pásztorok örömmel fogadják a jó hírt és el is indulnak az angyal szavára.</p> <p>Te is indulj örömmel, bátran, ha erre biztatnak téged! Te is bátran, örömmel kezdhetsz hozzá a feladataidhoz!</p>
14.	<p>A pásztorok nagyon örültek, hogy megláthatták a megszületett Jézust. Elmondták, amit az angyaloktól hallottak, és csodálták Őt.</p> <p>Színezd ki azokat a kis képeket a sorban, amelyeket megtalálod a nagy képen!</p>	<p>Mi a válasz? képes Írányított színezés nehéz</p> <p>Puzzle</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mit gondolsz, milyen lehetett a pásztorok arca, amikor meglátták a kis Jézust az istállóban? - Miről beszéltek a pásztorok Máriának és Józsefnek? - Te miért örülsz, amikor közeledik a karácsony? 	<p>A pásztorok örvendeznek, hogy Isten Fia megszületett.</p> <p>Te is örülhetsz Jézus születésének advent és karácsony idején!</p>
15.	<p>Rakd ki a képet a darabokból!</p>			
16.	<p>Messze, napkeleten bölcsek kémlelték az eget. Egy fényes csillag nyomában indultak el, hogy megkeressék az újszülött királyt.</p> <p>Színezd ki a legnagyobb csillagot!</p>	<p>Írányított színezés nehéz</p> <p>Rajzos kakukktojás átlagos</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Miért keltek útra a napkeleti bölcsek? Hová akartak eljutni? - Mi segítette a napkeleti bölcseket a hosszú úton? - Szerinted miért nem fordultak vissza akkor sem, amikor elfáradtak? 	<p>Isten a napkeleti bölcseknek is jelet adott, amely őket is Jézushoz vezette.</p> <p>Te is lehetsz kitartó – figyelhetsz Jézus történéire és minden nap imádkozhatsz Hozzá!</p>
17.	<p>Messze napkeleten bölcsek kémlelték az eget. Egy fényes csillag nyomában indultak el, hogy megkeressék az újszülött Jézust, akit királyként tisztelünk.</p> <p>Színezd ki minden körben azt a csillagot, amelyik különbözik a többitől!</p>			
18.	<p>A napkeleti bölcsek nagyon örültek, amikor megérkeztek a betlehemi istállóhoz és meglátták a kisgyermeket, Akit kerestek. Meghajoltak előtte és átadták ajándékaikat.</p> <p>Kösd össze az összetartozó képrészleteket!</p>	<p>Keresd a páriját! nehéz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen ajándékokat vittek Jézusnak a napkeleti bölcsek? - Mivel mutatták meg a bölcsek, hogy szeretik és tisztelik Jézust? - Te kinek készítesz ajándékot karácsonyra? - Te mit mondasz, amikor kibontod és megköszönöd az ajándékokat? 	<p>A napkeleti bölcsek gazdag ajándékokkal tisztelték meg a legnagyobb királyt.</p> <p>Fogadd örömmel az ajándékokat és készíts te is ajándékot azoknak, akiket szeretsz!</p>
19.	<p>A napkeleti bölcsek királyként tisztelték a kisgyermeket, akire rátaláltak. Tiszteltük jeleként átadták ajándékaikat.</p> <p>Színezd ki szépen a képeket és ajándékozz meg velük valakit, akit szeretsz!</p>	<p>Színező átlagos</p>		

20.	Karácsonykor Jézus születését ünnepeljük. Te mit szeretsz legjobban az ünneplésben? Karikázd be! Ki is színezheted!	Mi a válasz? képes könnyű	<ul style="list-style-type: none"> - Mi tetszett neked a legjobban, amikor hallgattad a karácsonyi történetet? - Te kinek készítettél már ajándékot? - Te miben tudsz segíteni a karácsonyi sütemények elkészítésekor? - Milyen verset vagy dalt tudsz, amelyet a gyerekek a templomban elmondhatnak vagy elénekelhetnek? 	Isten szeretete Jézusban közénk jött – ezért örvendezünk karácsonykor. Köszönd meg Istennek, hogy családdal és barátaiddal együtt ünnepelhetsz!
21.	Karácsonykor Jézus születését ünnepeljük. Te mit szeretsz legjobban az ünneplésben? Beszélgessetek a képekről!	Mi a válasz? képes könnyű		
ÖSSZEFOGLALÓ JELLEGŰ FELADATOK				
22.	Az első karácsonykor Jézus megszületett Betlehemben. Mária és József nagyon vigyáztak Rá. Meglátogatták a szegény pásztorok és a gazdag napkeleti bölcsek is. Figyeld meg jól a képeket! Mondd meg, melyik körből mi hiányzik!	Mi a válasz? képes nehéz	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen különleges hírt kapott Mária az angyaltól? - Mit gondolsz, miről beszélgetett József és Mária a hosszú úton? - Miért volt hálás Mária és József azért, hogy egy istállóban lepihenhettek? - Milyen meglepetés érte a pásztorokat? - Szerinted mit mondtak egymásnak a pásztorok, amikor örömmel útra keltek? - Miről beszéltek a pásztorok Máriának és Józsefnek? - Miért keltek útra a napkeleti bölcsek? Hová akartak eljutni? - Mivel mutatták meg a bölcsek, hogy szeretik és tisztelik Jézust? 	Isten szeretete Jézusban közénk jött – ezért örvendezünk karácsonykor. Köszönd meg Istennek, hogy családdal és barátaiddal együtt ünnepelhetsz!
23.	Az első karácsonykor Jézus megszületett Betlehemben. Mária és József nagyon vigyáztak rá. Meglátogatták a szegény pásztorok és a gazdag napkeleti bölcsek is. Keressd meg az egyforma képeket!	Keressd a pártját: átlagos		
TEMATIKUS KÉPEK A TÖRTÉNETHEZ				
24.	Beszélgessetek a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Szerinted miért lepődött meg Mária? - Milyen különleges hírt kapott Mária az angyaltól? - Te kinek okoztal már meglepetést? Meséj róla! - Mikor ért téged meglepetés? Mondd el! 	Isten szeretete meglepetést tartogat. Örülj te is a meglepetéseknek és igyekezz örömteli meglepetést okozni!
25.	Színezd ki a képet!	Színező átlagos		
26.	Beszélgessetek a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Mit gondolsz, miről beszélgetett József és Mária a hosszú úton? - Szerinted miért lehetett nehéz József és Mária útja? - Milyen volt a te utazásod, amikor messzire mentetek? - Kik vigyáznak rád, amikor útra kelsz? 	Isten vigyáz Józsefre és Máriára a hosszú úton. Isten rád is vigyáz, bárhová mész!
27.	Színezd ki a képet!	Színező átlagos		

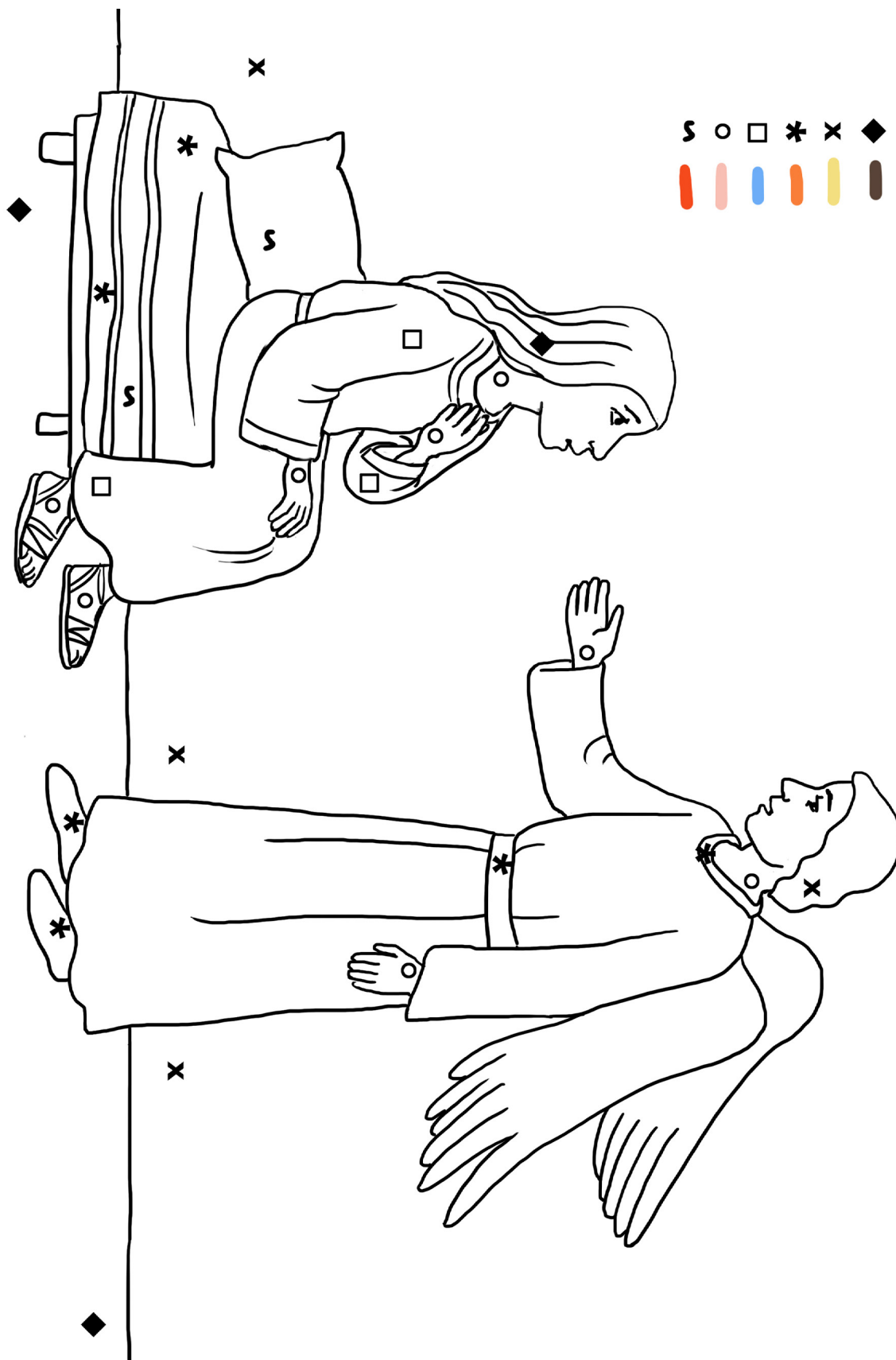
28.	Beszélgessetek a képről!		Mi a válasz? képes átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Szerinted mire gondolt József, amikor Máriával megérkeztek Betlehembe? - Mit gondolsz, hogyan kért segítséget József a fogadósoktól? - Miért volt hálás Mária és József azért, hogy egy istállóban lepihenhettek? 	<p>Isten vigyáz Józsefre és Máriára a hosszú úton és Betlehemben.</p> <p>Isten rád is vigyáz, bárhová mész!</p>
29.	Színezd ki a képet!		Színező átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Ha láttál már újszülött kisbabát, meséld el, milyen volt! - Mire van szüksége egy kisbabának? - Hogyan gondoskodott Mária és József a megszületett kisbabáról? Miből lett a kiságya? 	<p>Jézus születése ajándék a családjának és az egész világnak.</p> <p>A te legnagyobb ajándékaid: Jézus szeretete és a saját családod!</p>
30.	Beszélgessetek a képről!		Mi a válasz? képes átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen meglepetés érte a pásztorokat? - Szerinted miért ijedtek meg a pásztorok? - Milyen jó hírt kaptak a pásztorok az angyaloktól? 	<p>Isten angyalokat küldött a szegény pásztorokhoz az örömhírrrel.</p> <p>Isten neked is örömet akar okozni!</p>
31.	Színezd ki a képet!		Színező átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Mit gondolsz, milyen lehetett a pásztorok arca, amikor meglátták a kis Jézust az istállóban? - Miről beszéltek a pásztorok Máriának és Józsefnek? - Te miért örülsz, amikor közeledik a karácsony? 	<p>A pásztorok örvendeznek, hogy Isten Fia megszületett.</p> <p>Te is örülhetsz Jézus születésének advent és karácsony idején!</p>
32.	Beszélgessetek a képről!		Mi a válasz? képes átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Miért keltek útra a napkeleti bölcsek? Hová akartak eljutni? - Mi segítette a napkeleti bölcseket a hosszú úton? - Szerinted miért nem fordultak vissza akkor sem, amikor elfáradtak? 	<p>Isten a napkeleti bölcseknek is jelet adott, amely őket is Jézushoz vezette.</p> <p>Te is lehetsz kitartó – figyelhetsz Jézus történetére és minden nap imádkozhatsz hozzá!</p>
33.	Színezd ki a képet!		Színező átlagos	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen ajándékokat vittek Jézusnak a napkeleti bölcsek? - Mivel mutatták meg a bölcsek, hogy szeretik és tisztelik Jézust? - Te kinek készítesz ajándékot karácsonyra? - Te mit mondasz, amikor kibontod és megköszönöd az ajándékokat? 	<p>A napkeleti bölcsek gazdag ajándékokkal tisztelték meg a legnagyobb királyt.</p> <p>Fogadd örömmel az ajándékokat és készíts te is ajándékot azoknak, akiket szeretsz!</p>
34.	Beszélgessetek a képről!		Mi a válasz? képes átlagos		
35.	Színezd ki a képet!		Színező átlagos		
36.	Beszélgessetek a képről!		Mi a válasz? képes átlagos		
37.	Színezd ki a képet!		Színező átlagos		
38.	Beszélgessetek a képről!		Mi a válasz? képes átlagos		
39.	Színezd ki a képet!		Színező átlagos		

IV. FELADATOK RAJZAI

Jézus születése – 1. feladat
Kösd össze a pontokat és színezd ki azt, aki meglátogatta Máriát!

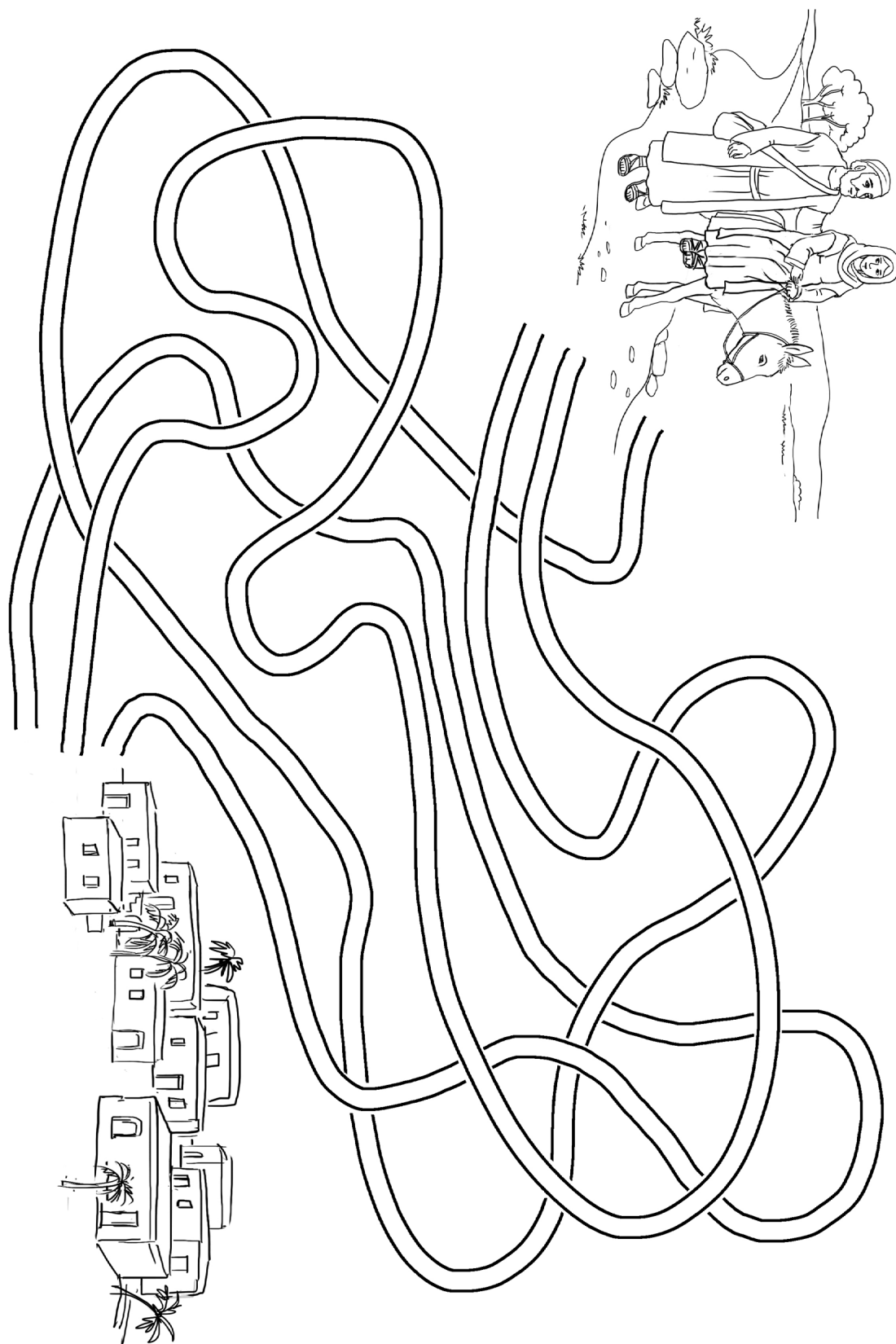
Jézus születése – 2. feladat
Színezz a jeleknek megfelelően!

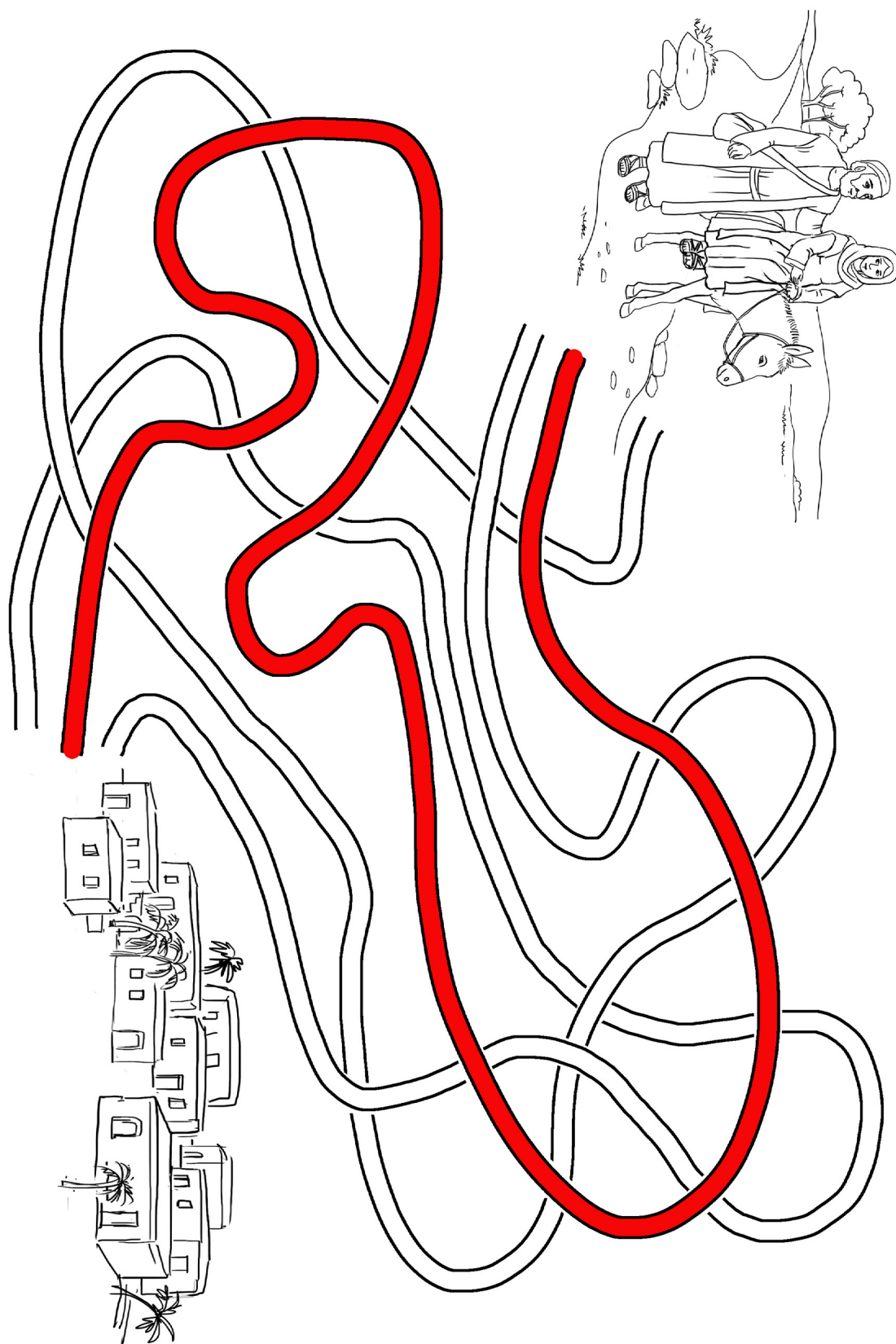
Jézus születése – 2. feladat ■ megoldókulcs

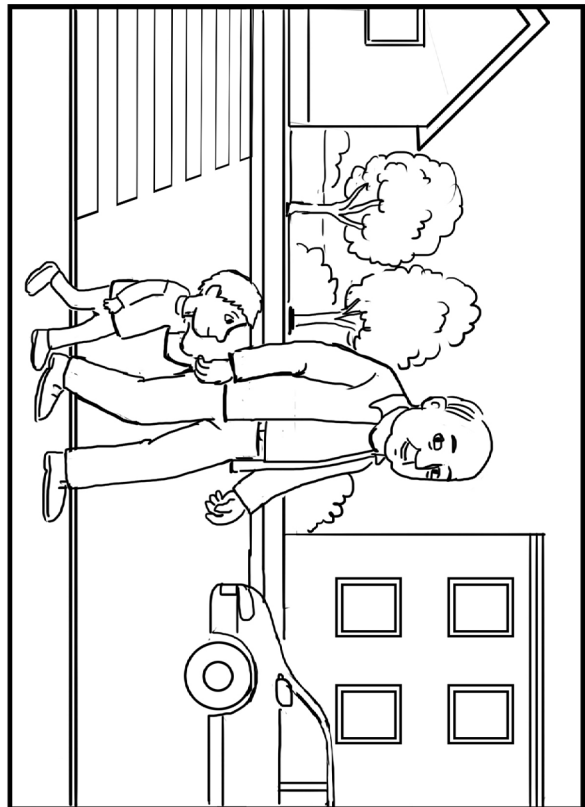
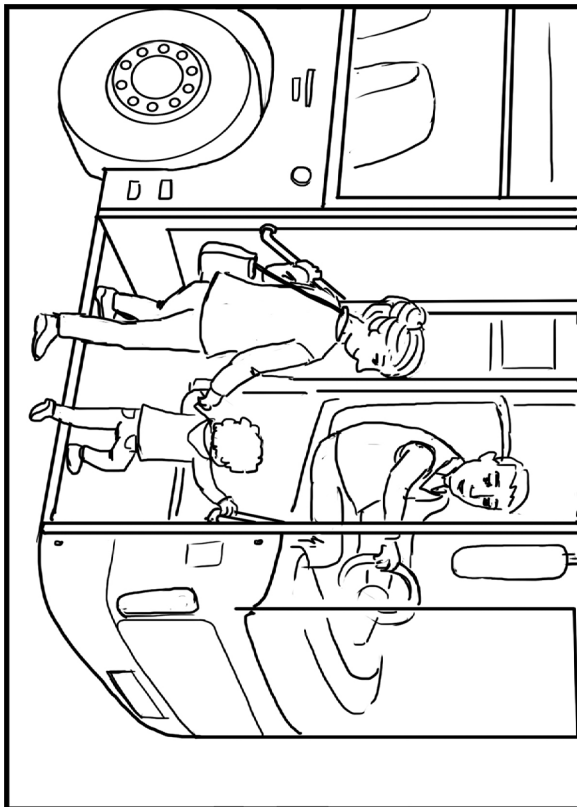
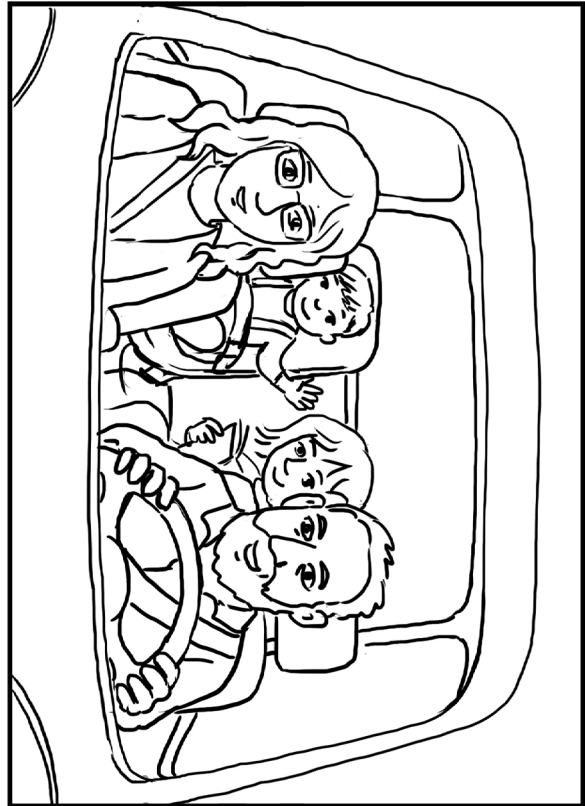
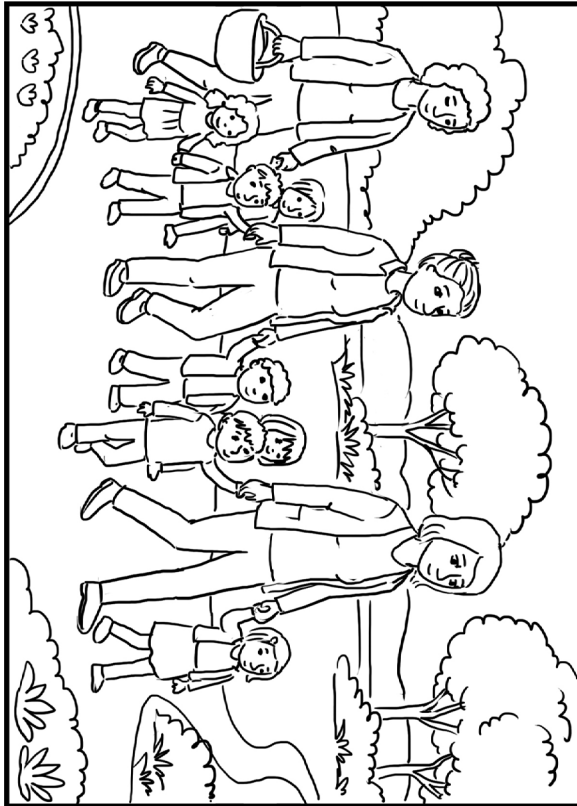
Jézus születése – 3. feladat
Vezesd Józsefet és Máriát a betlehemi házakhoz!

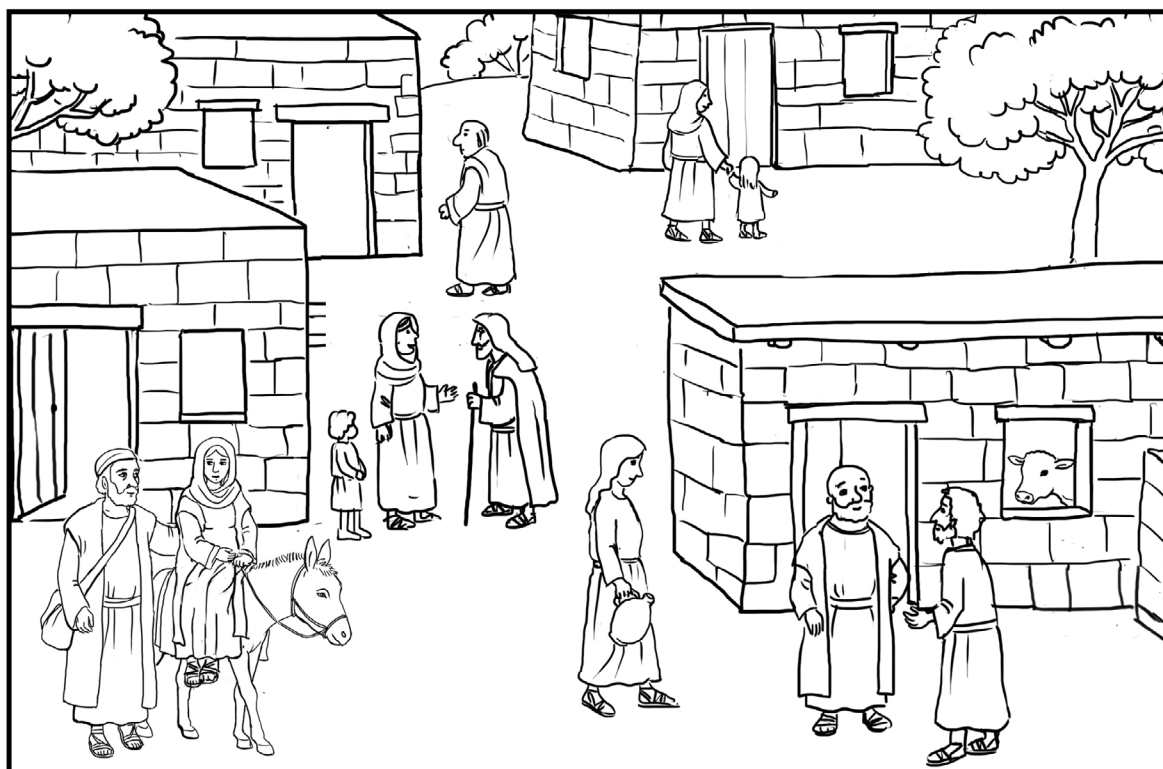
Jézus születése – 3. feladat ■ megoldókulcs

Jézus születése – 4. feladat
Kik vigyáznak rád, ha te útra kelsz? Színezd ki őket!

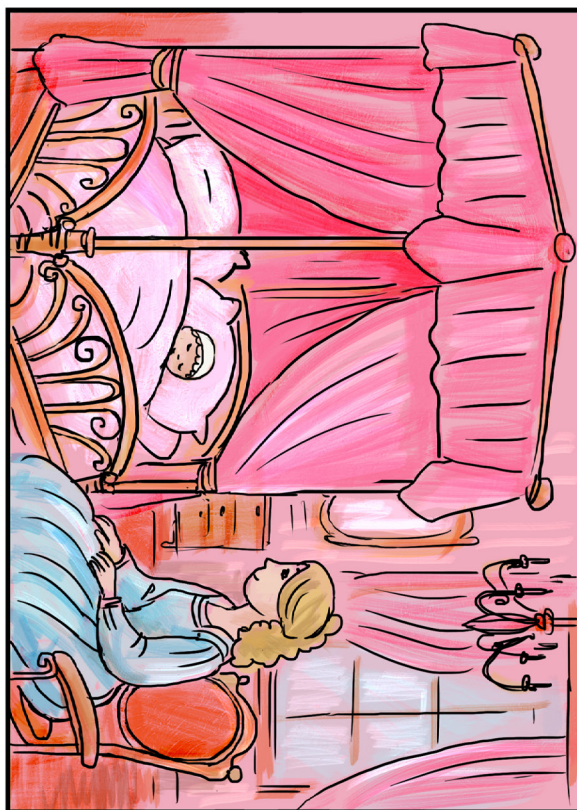
Jézus születése – 5. feladat
Keresd meg az 5 különbséget a képek között!

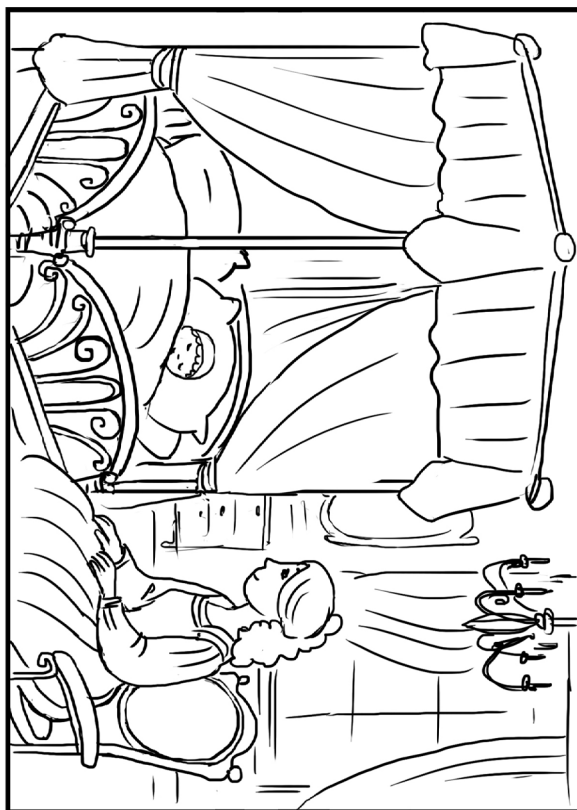
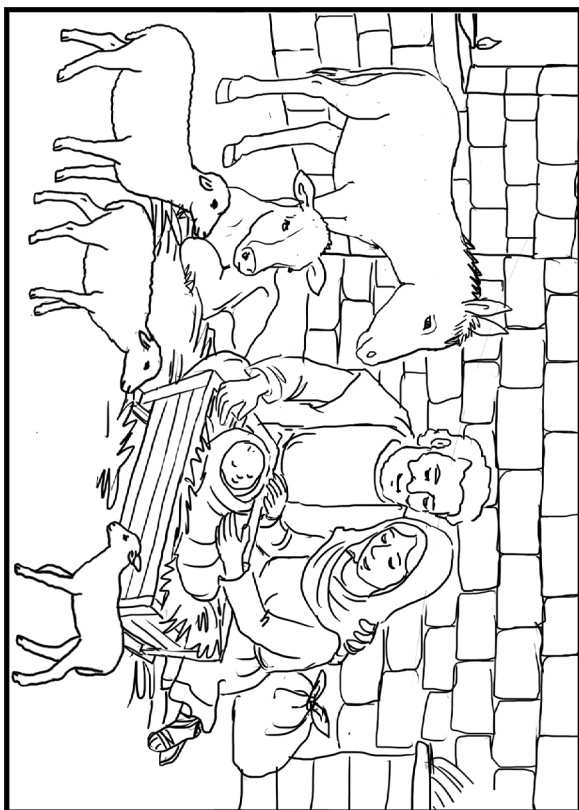
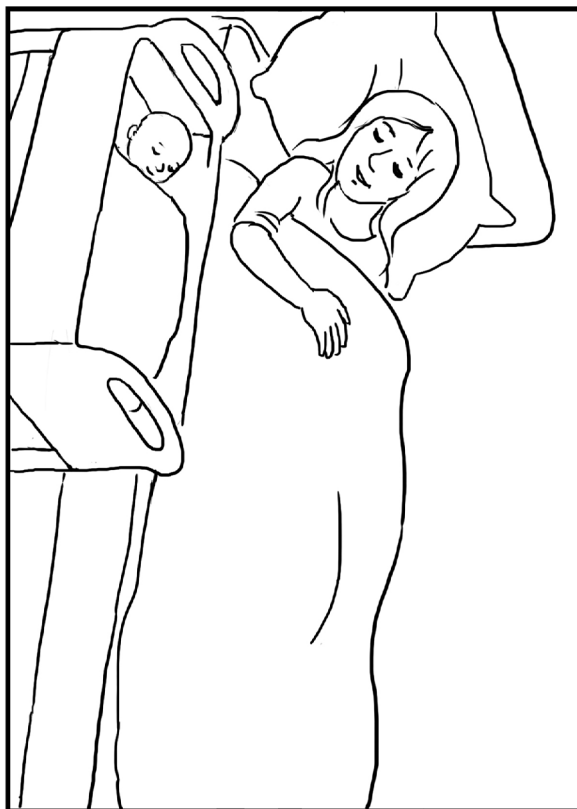
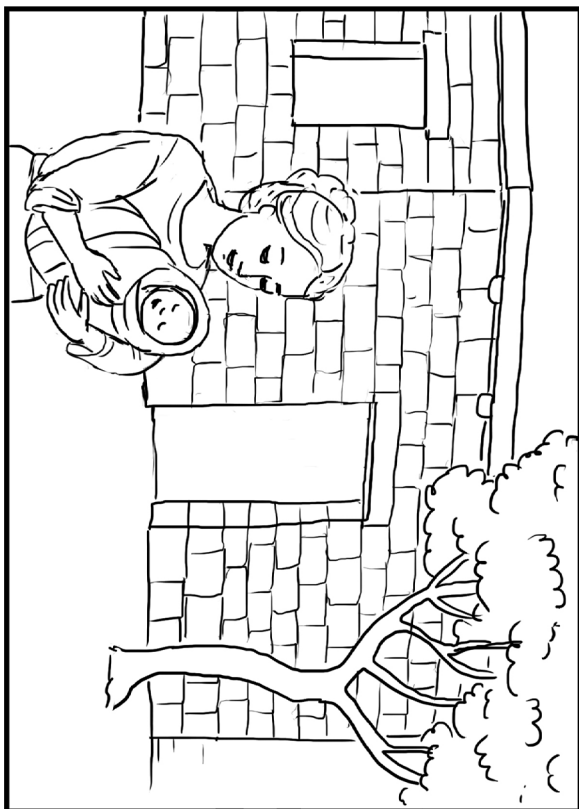
Jézus születése – 5. feladat ■ megoldókulcs

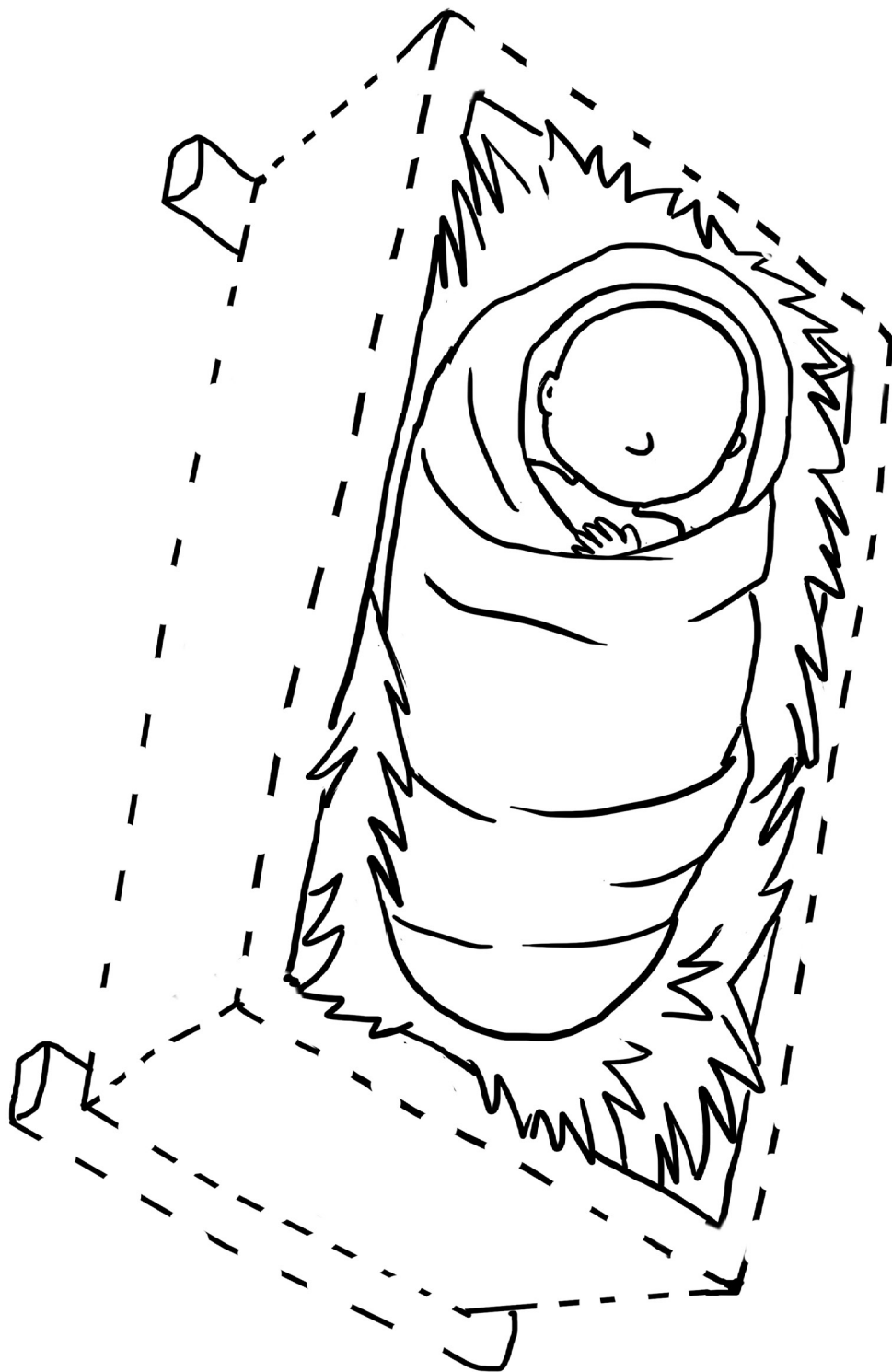
Jézus születése – 6. feladat
Beszélgetsek a képekről!

Jézus születése – 7. feladat
Hol született meg Jézus? Azt a képet színezd ki!

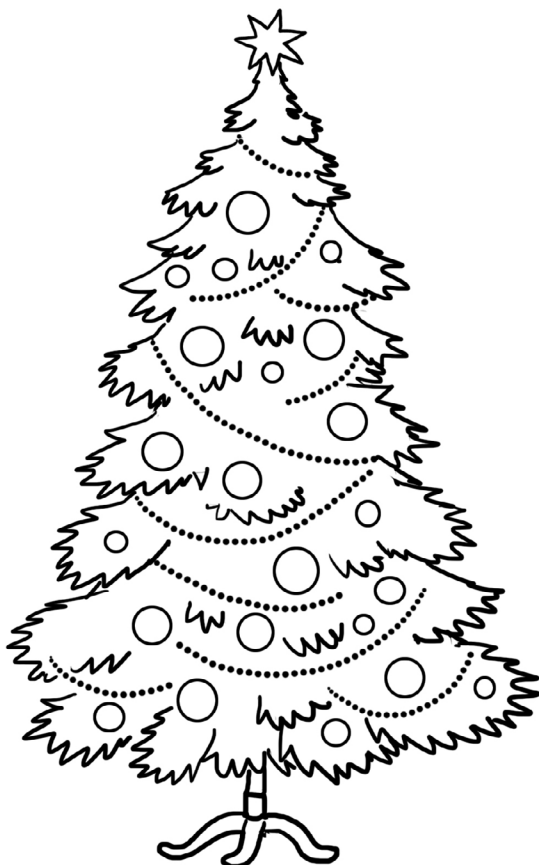

Jézus születése – 8. feladat
Kösd össze a vonalakat! Rajzolj a babának mosolygó arcot!

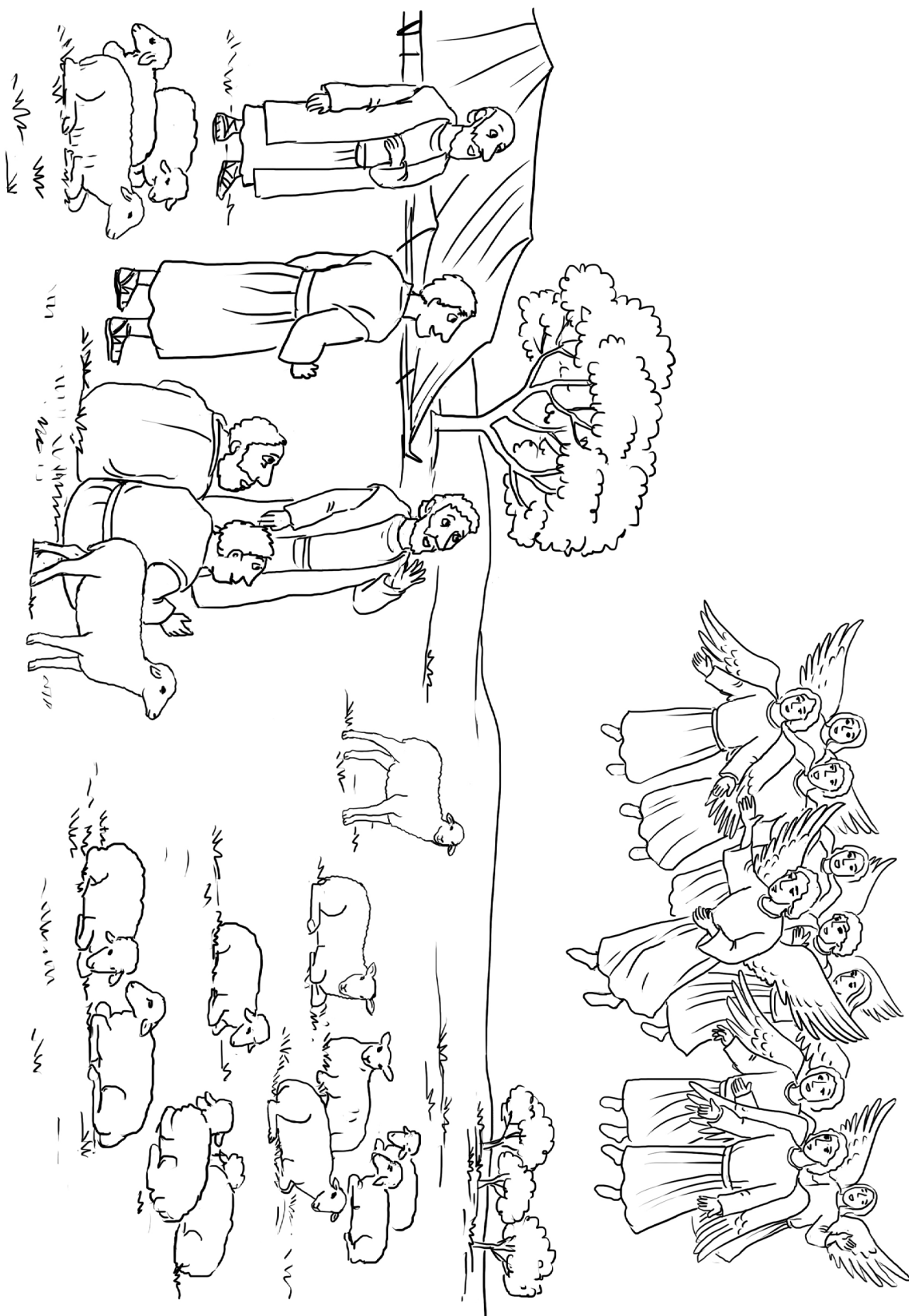
Jézus születése – 9. feladat

Te kikkel örvendezel együtt Jézus születésének karácsonykor? Rajzold a családod tagjait a karácsonyfa mellé!

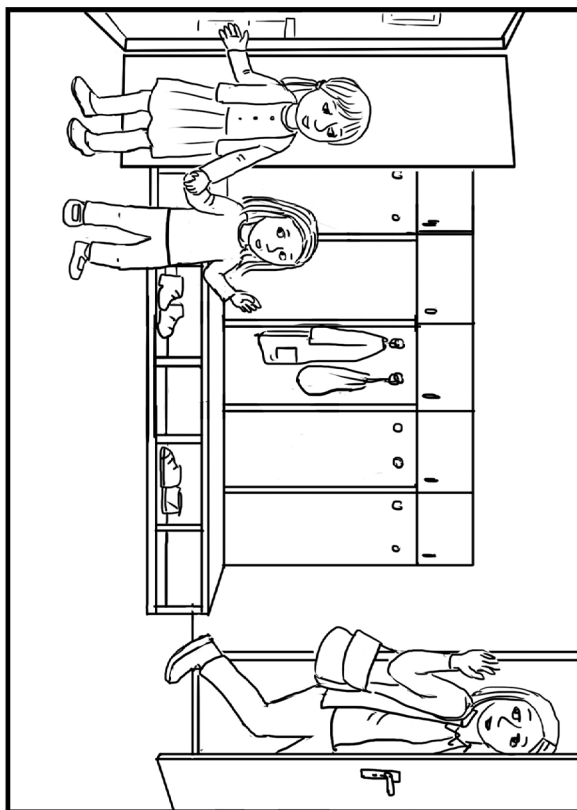
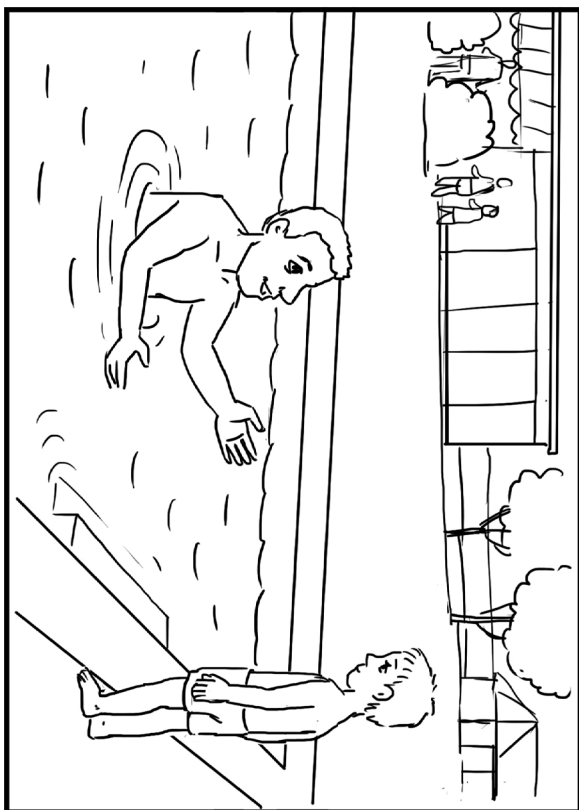
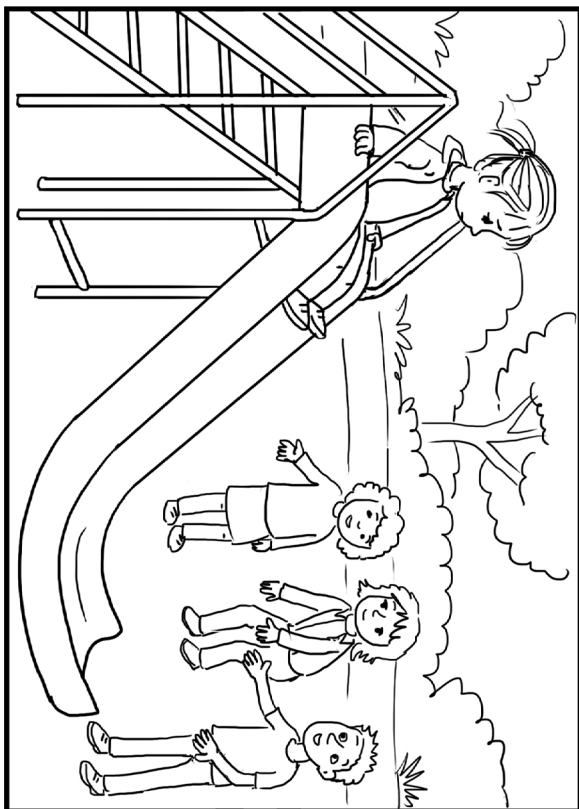
Jézus születése – 10. feladat

Karikázd be azokat a pásztorokat, akik a földön ülnek! Színezd ki azt a pásztort, aki a többiek mögött áll!

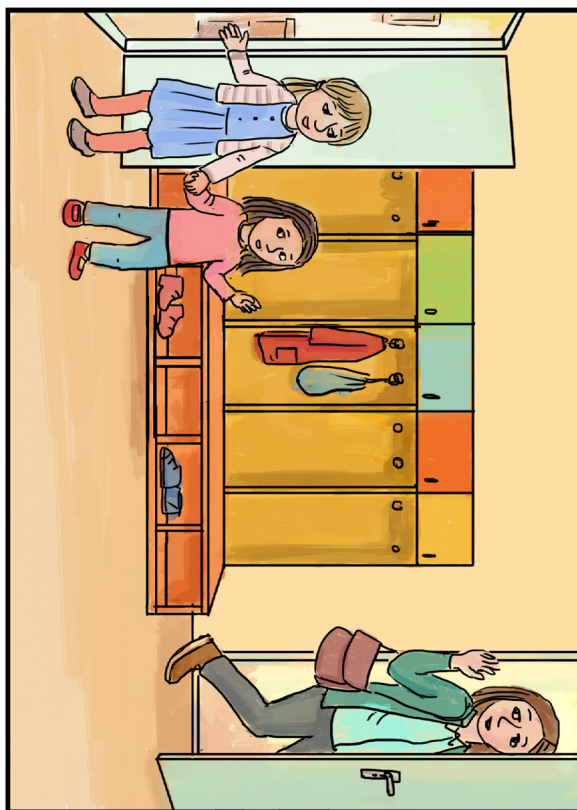
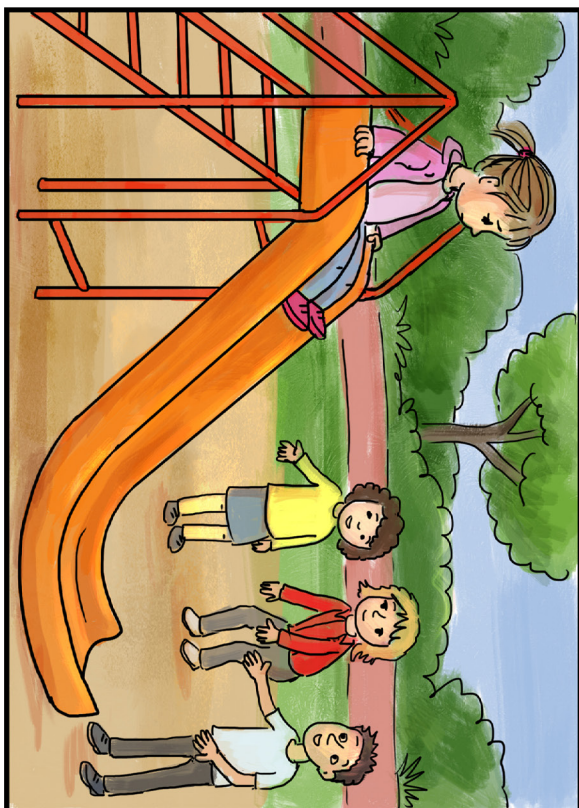

Jézus születése – 11. feladat

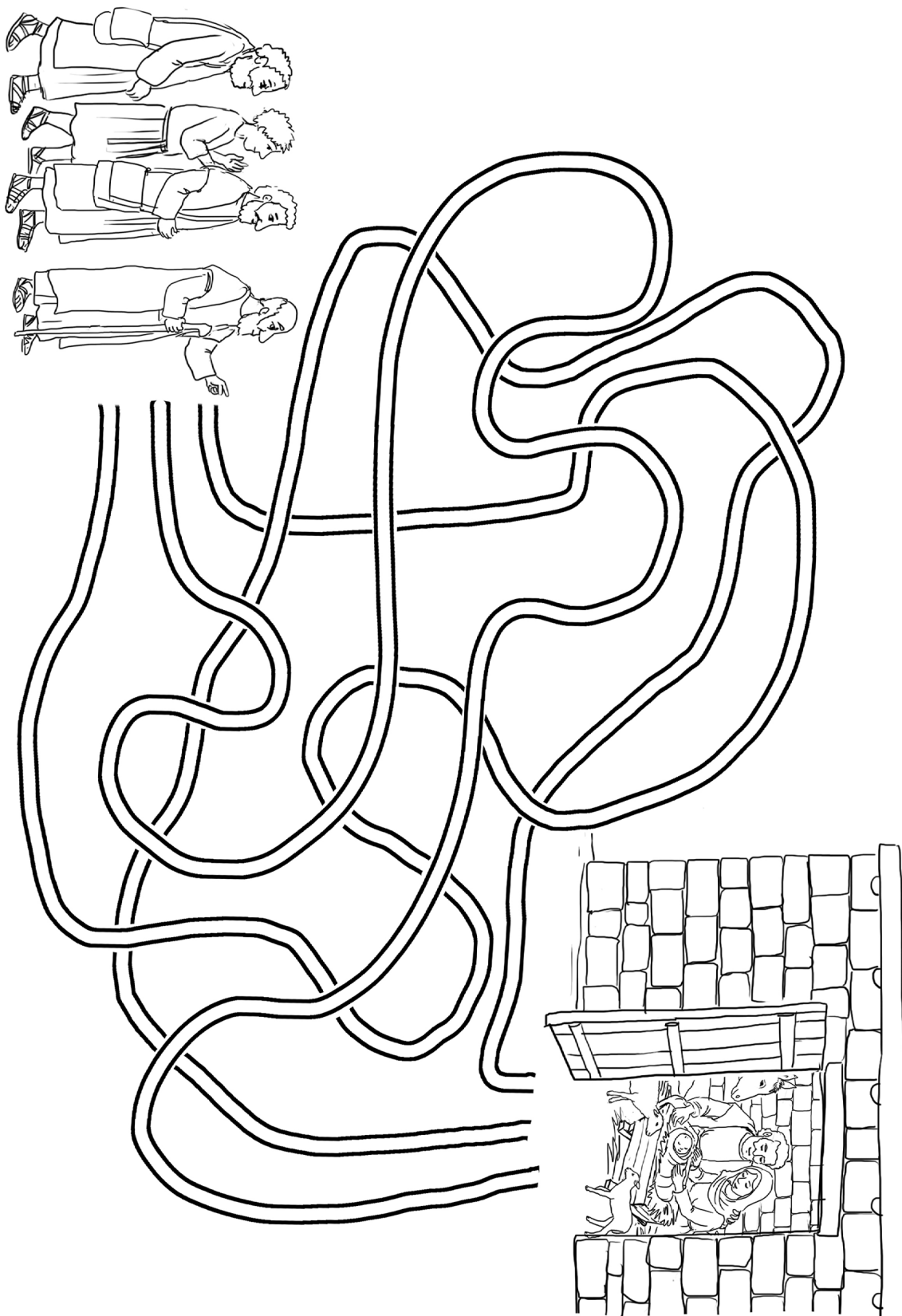
Karikázd be azokat a gyerekeket és felnőtteket, akik éppen másokat biztatnak, hogy ne féljenek!

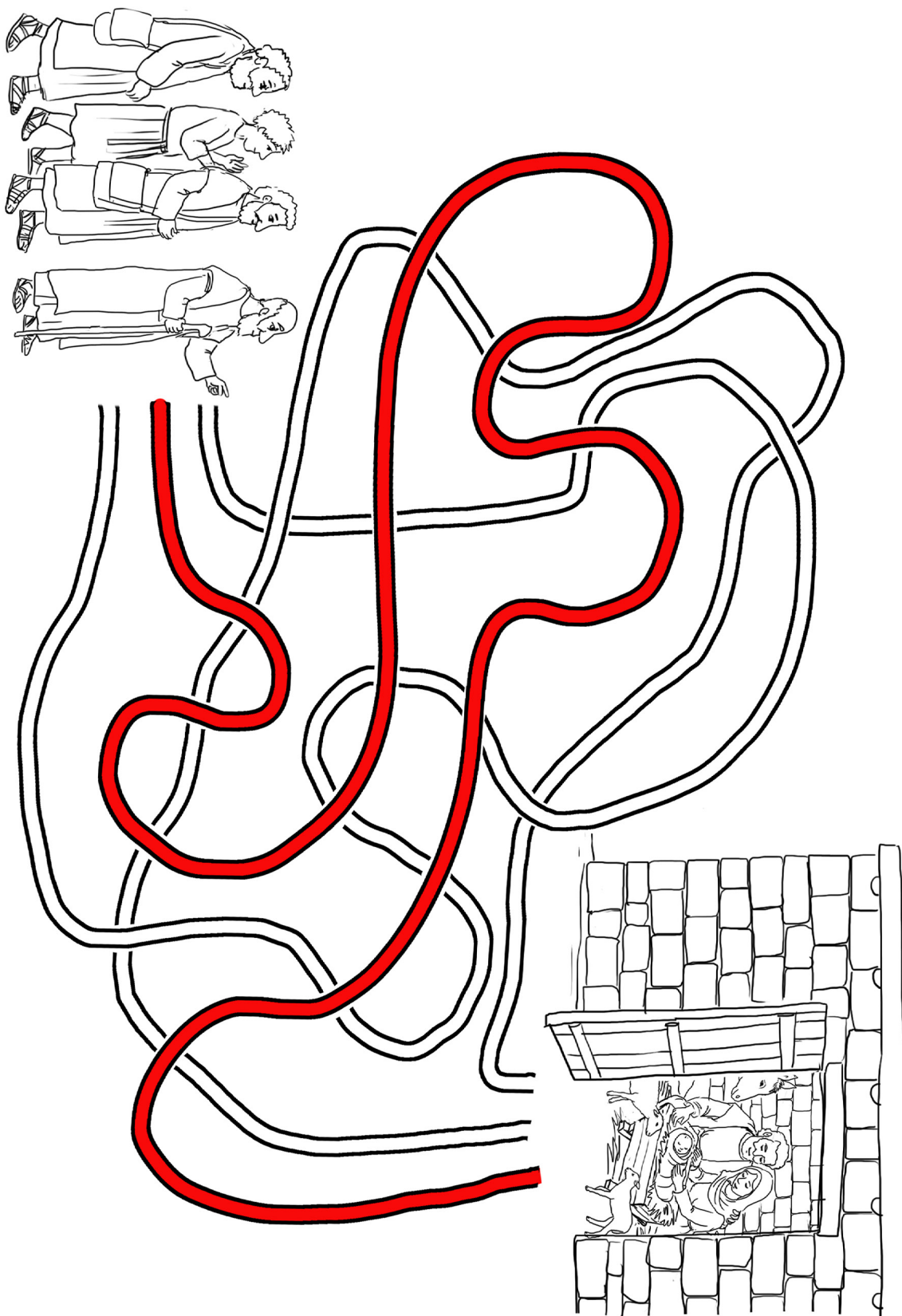
Jézus születése – 12. feladat
Beszélgetsetek a képekről!

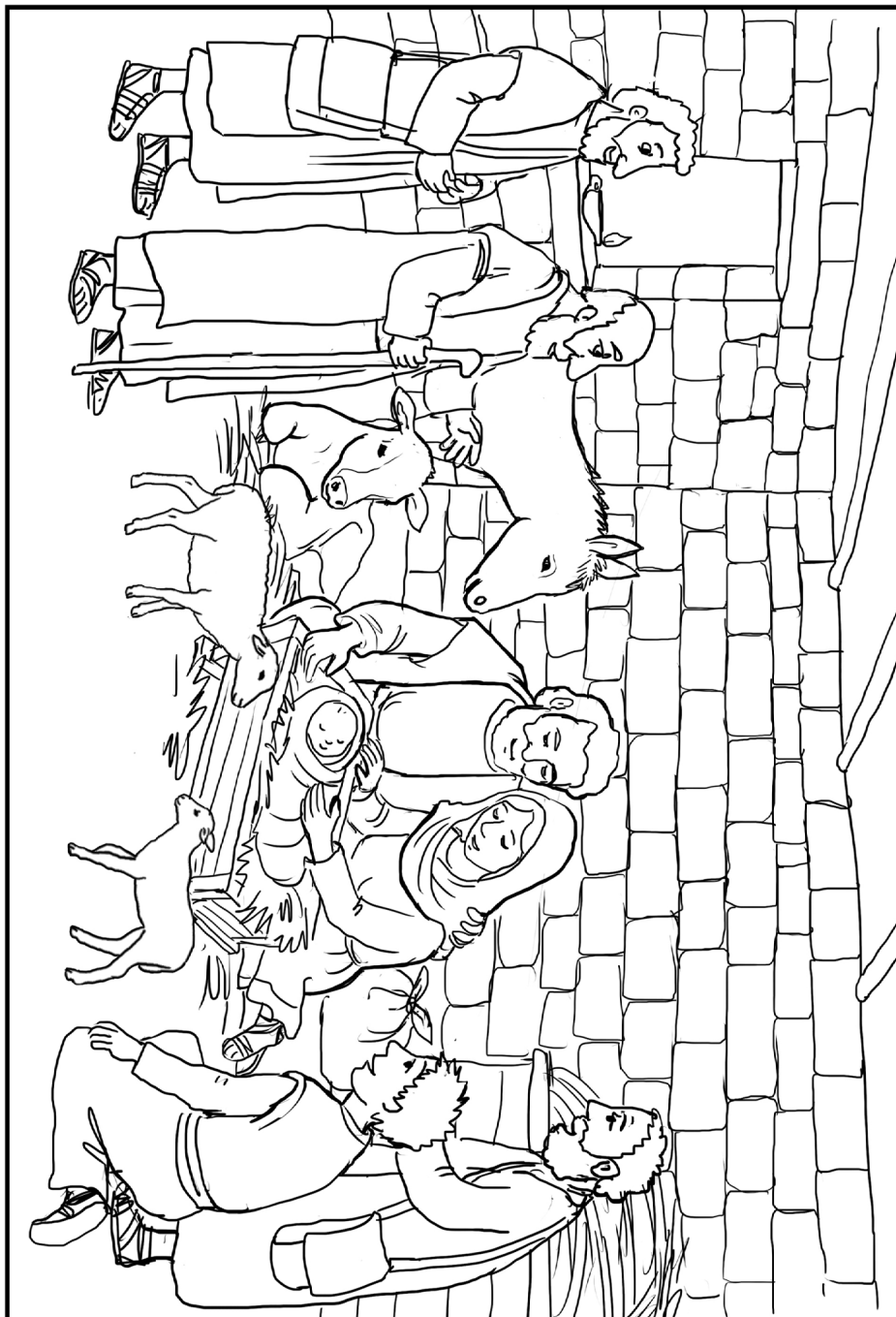
Jézus születése – 13. feladat
Vezesd a pásztorokat a jászolban fekvő gyermekhez!

Jézus születése – 13. feladat ■ megoldókulcs

Jézus születése – 14. feladat
Színezd ki azokat a kis képeket a sorban, amelyeket megtalálsz a nagy képen!

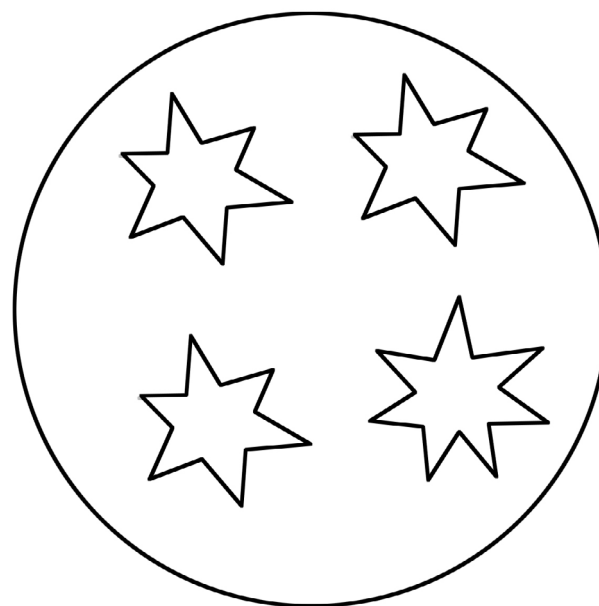
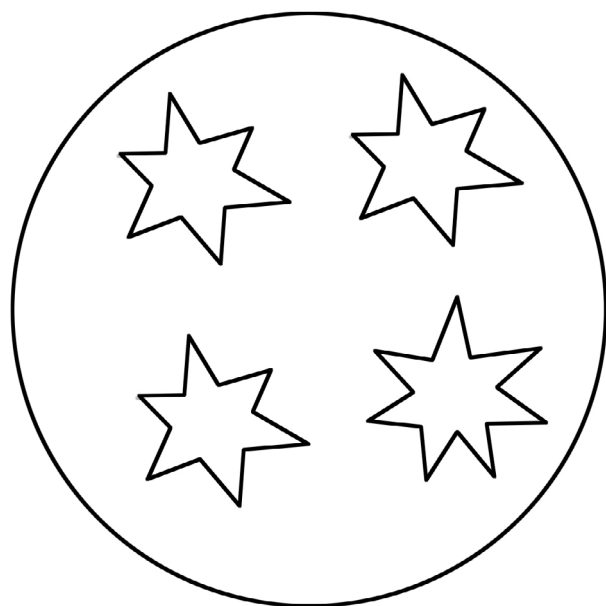
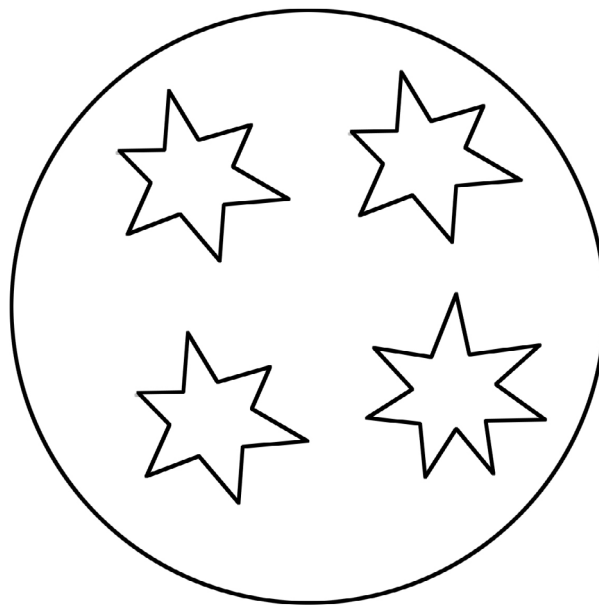
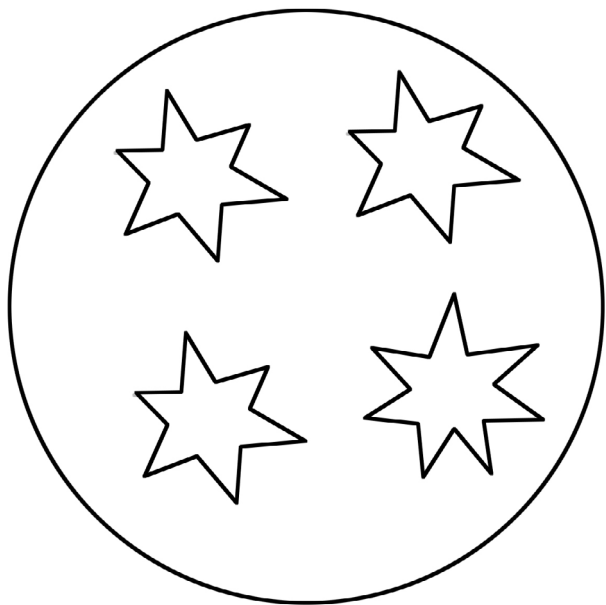
Jézus születése – 15. feladat
Rakd ki a képet a darabokból!

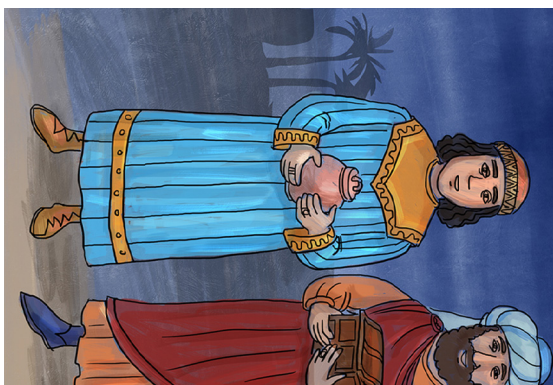
Jézus születése – 16. feladat
Színezd ki a legnagyobb csillagot!

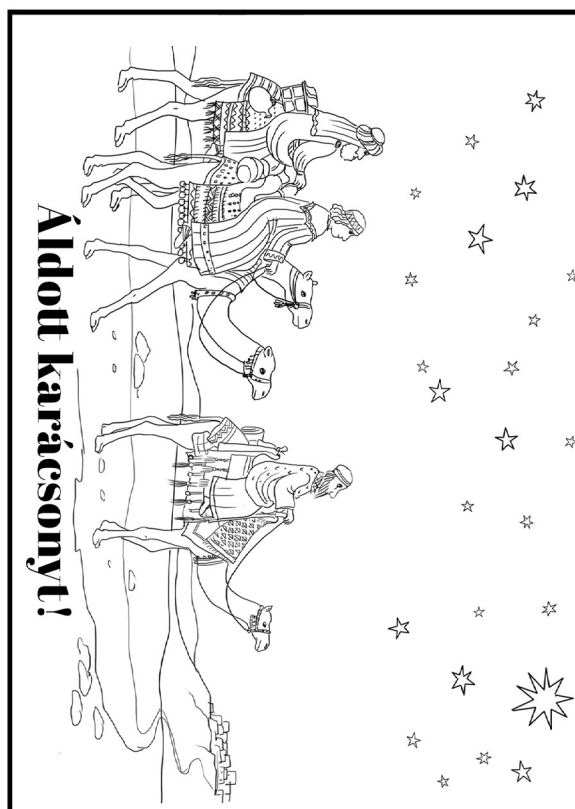
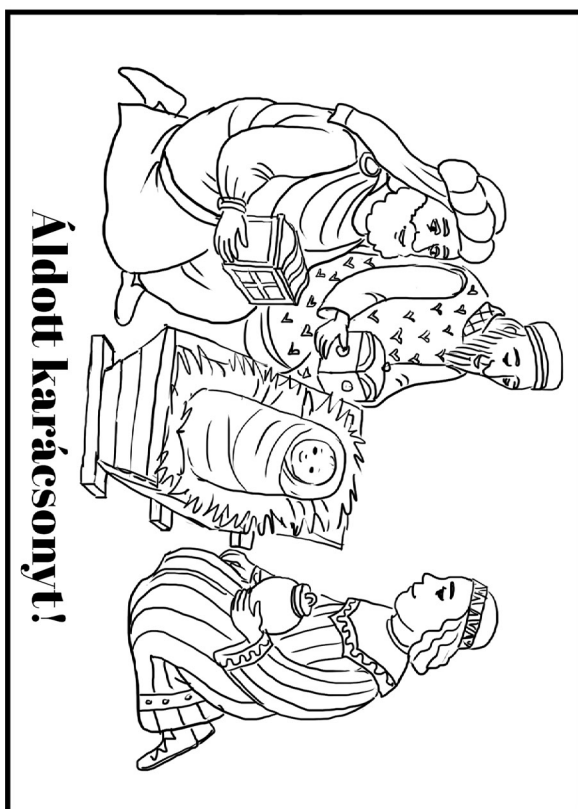
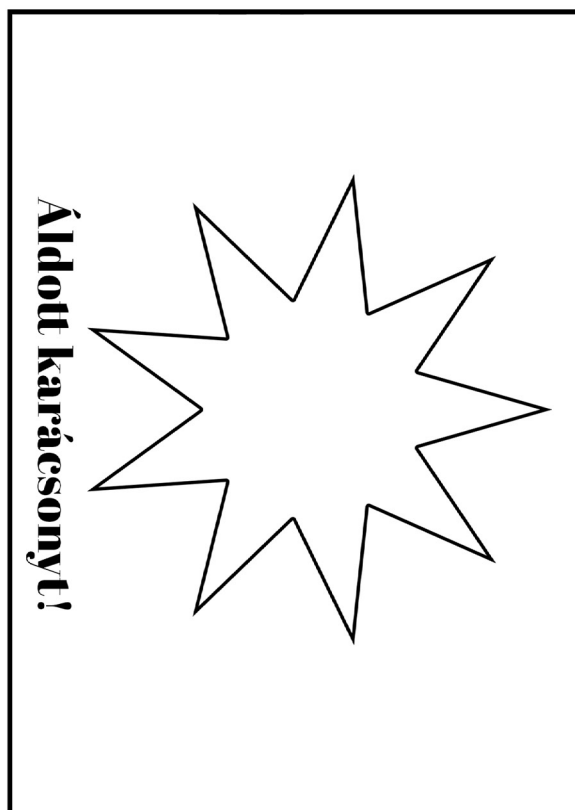
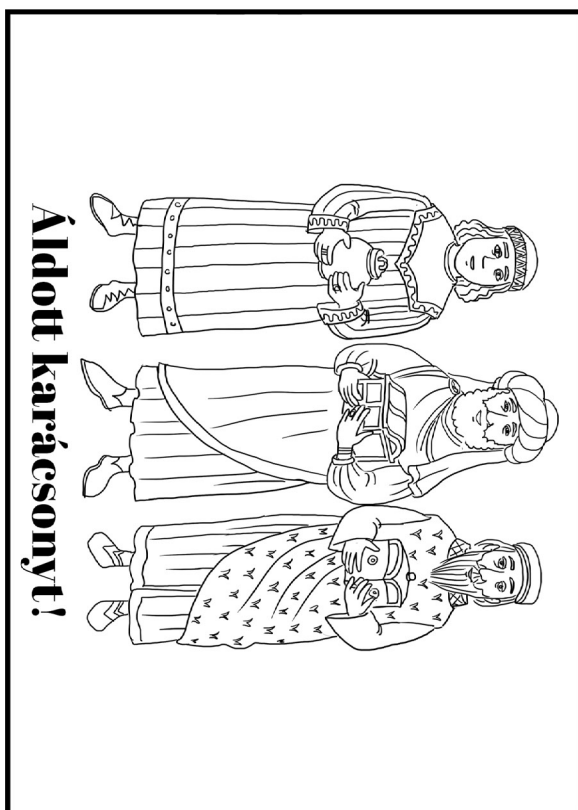
Jézus születése – 17. feladat
Színezd ki minden körben azt a csillagot, amelyik különbözik a többtől!

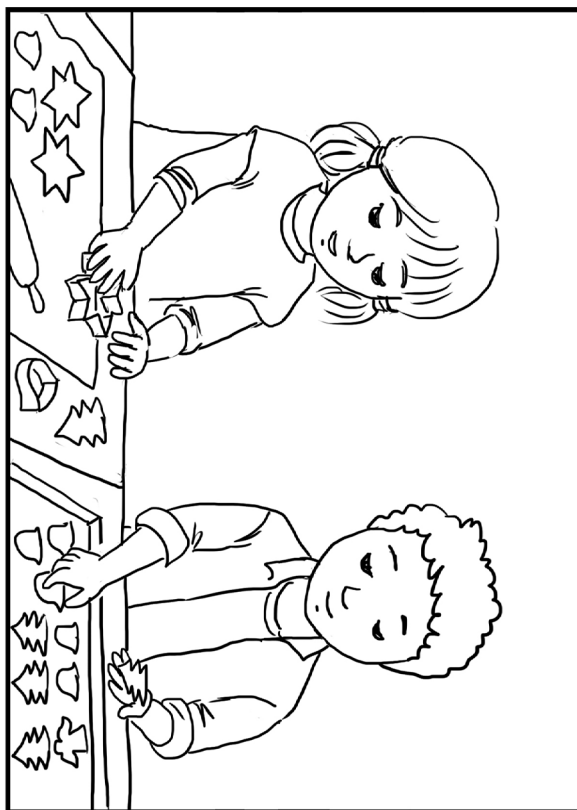
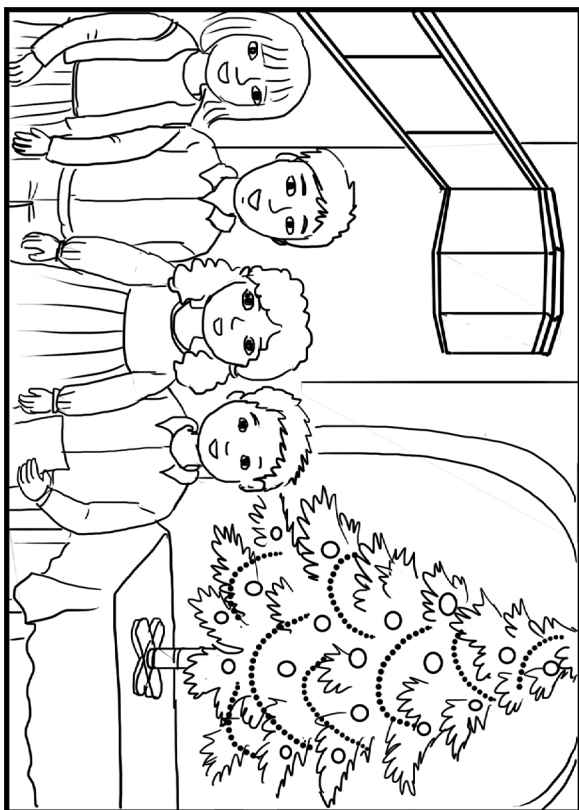
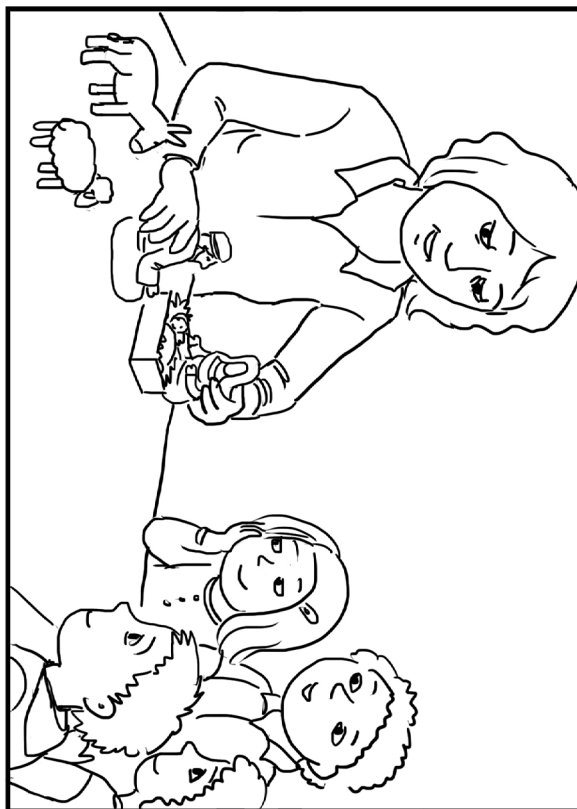
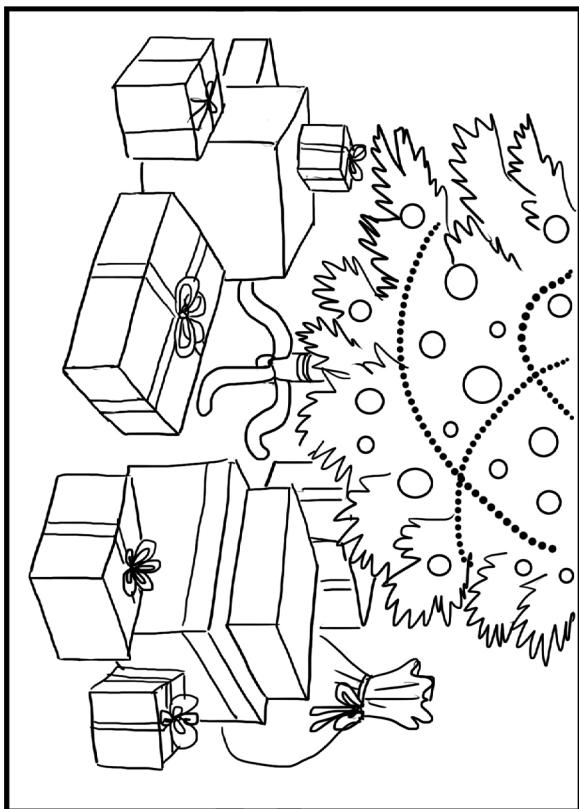
Jézus születése – 18. feladat
Kösd össze az összetartozó képrészleteket!

Jézus születése – 19. feladat
Színezd ki szépen a képeket és ajándékozz meg velük valakit, akit szeretsz!

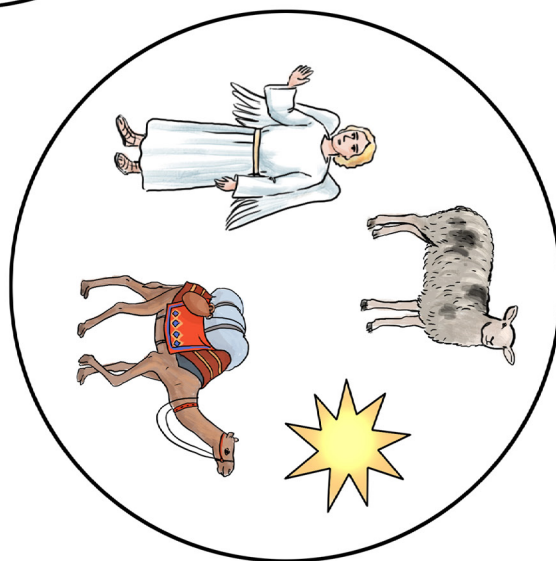
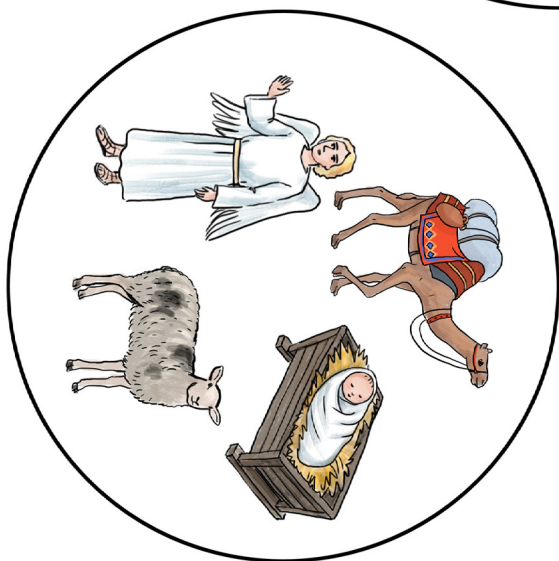
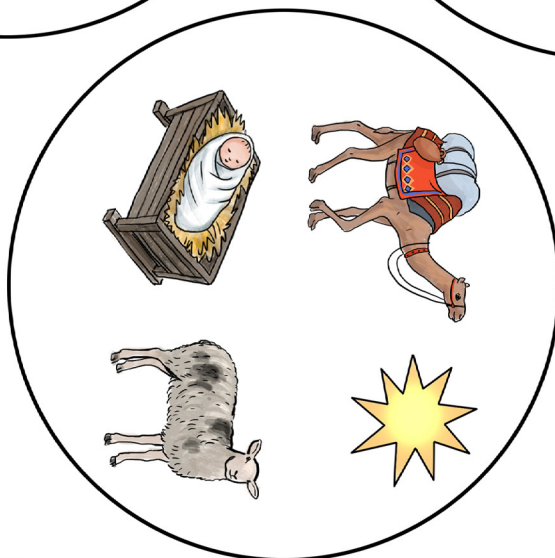
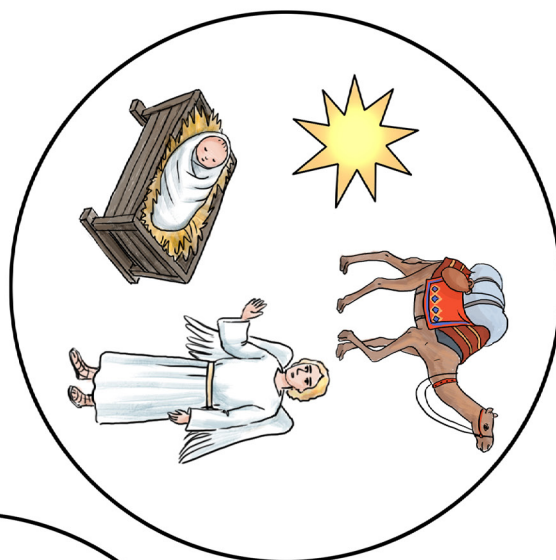
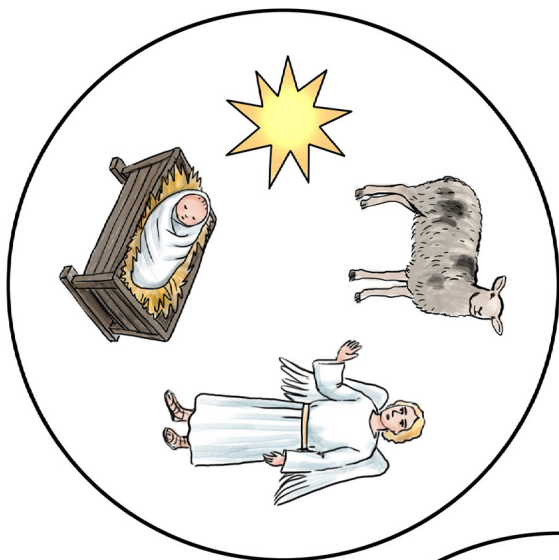
Jézus születése – 20. feladat
Te mit szeretsz legjobban az ünneplésben? Karikázd be! Ki is színezheted!

Jézus születése – 21. feladat
Te mit szeretsz legjobban az ünneplésben? Beszélgessetek a képekről!

Jézus születése – 22. feladat
Figyeld meg jól a képeket! Mondd meg, melyik körből mi hiányzik!

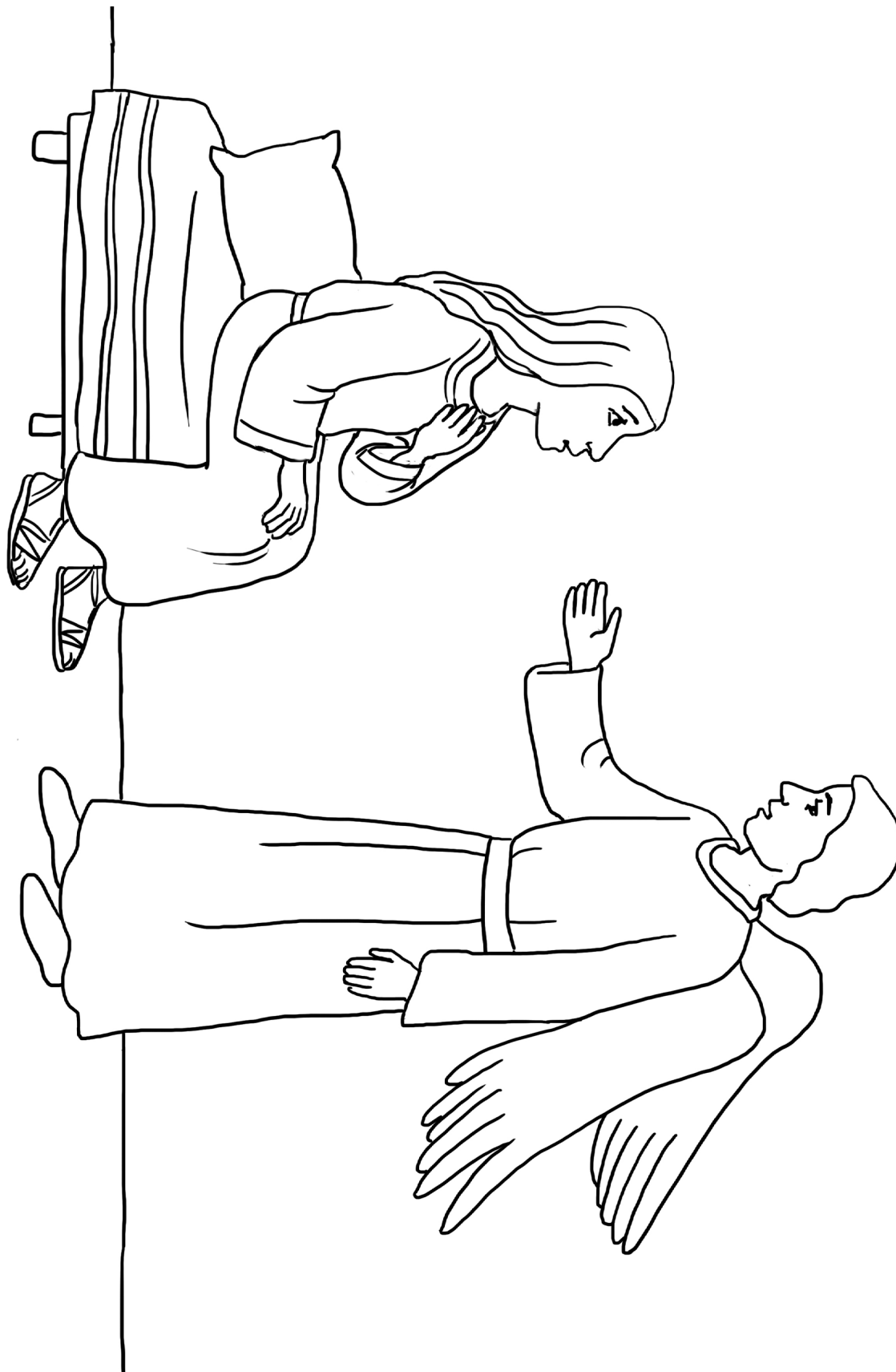
Jézus születése – 23. feladat
Keress meg az egyforma képeket!
Nyomtassuk ki két példányban és vágjuk ki a kis képeket!

Jézus születése – 24. feladat
Beszélgetsetek a képről!

Jézus születése – 25. feladat
Színezd ki a képet!

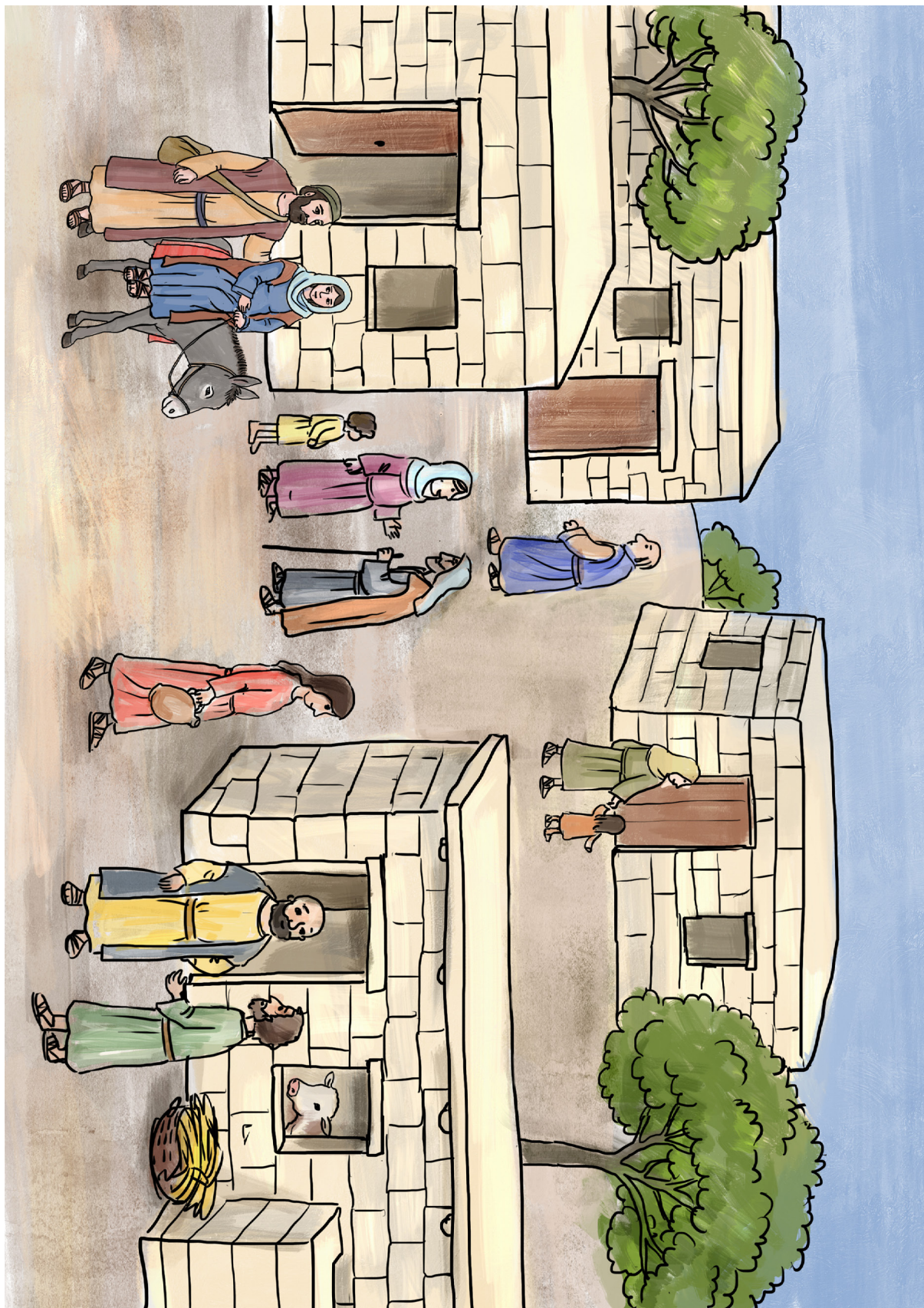
Jézus születése – 26. feladat
Beszélgetsetek a képről!

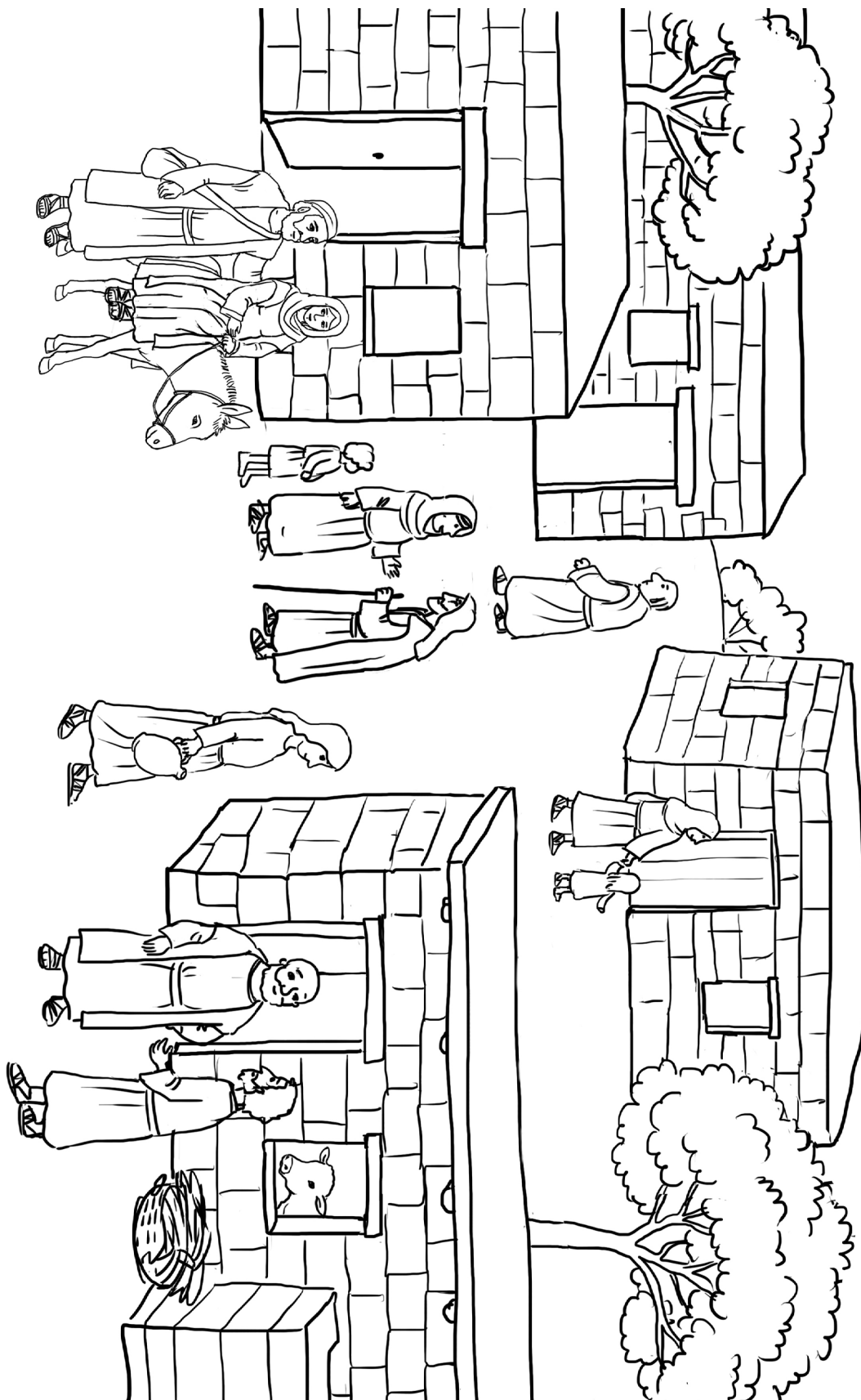
Jézus születése – 27. feladat
Színezd ki a képet!

Jézus születése – 28. feladat
Beszélgetsetek a képről!

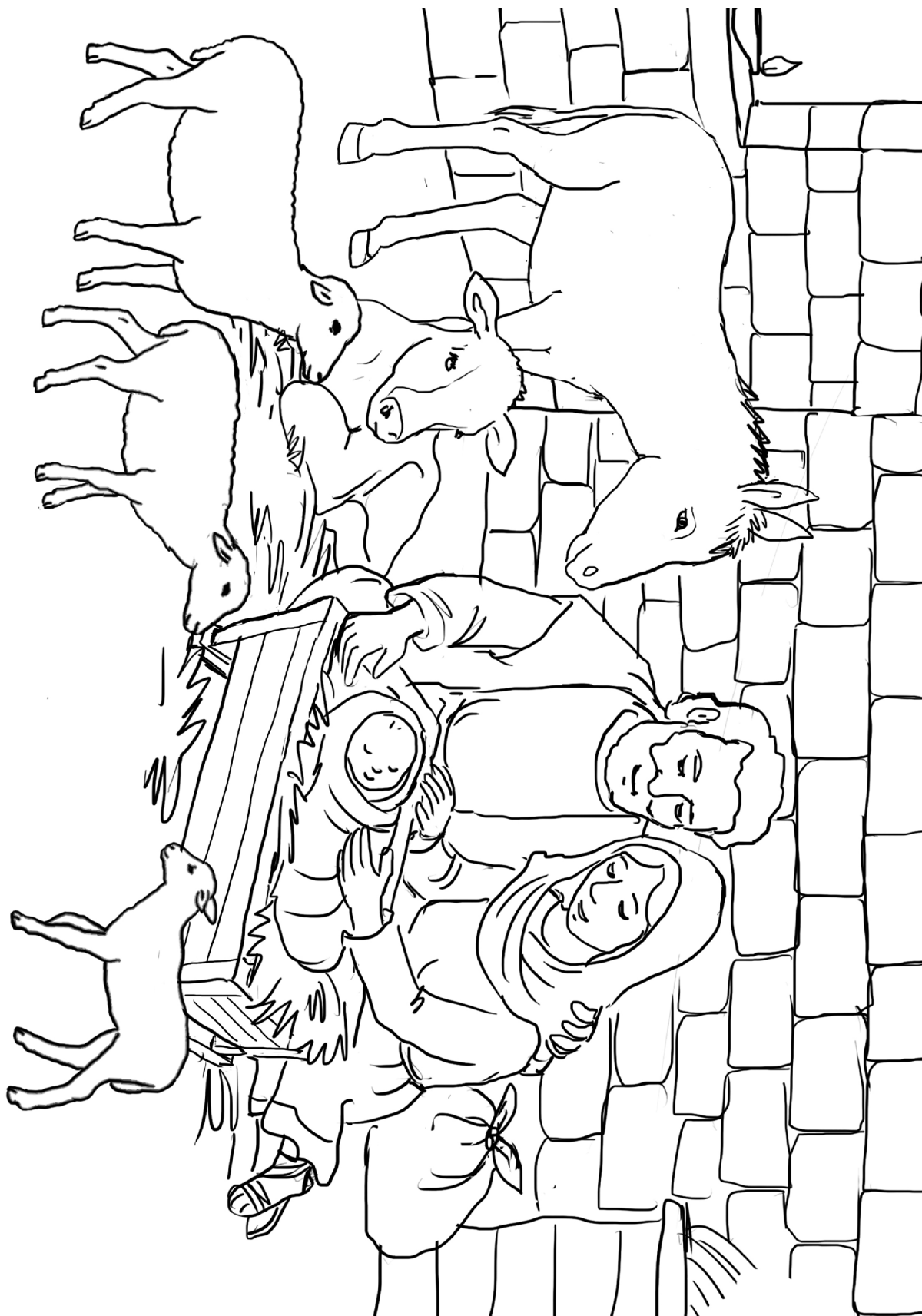
Jézus születése – 29. feladat
Színezd ki a képet!

Jézus születése – 30. feladat
Beszélgetsek a képről!

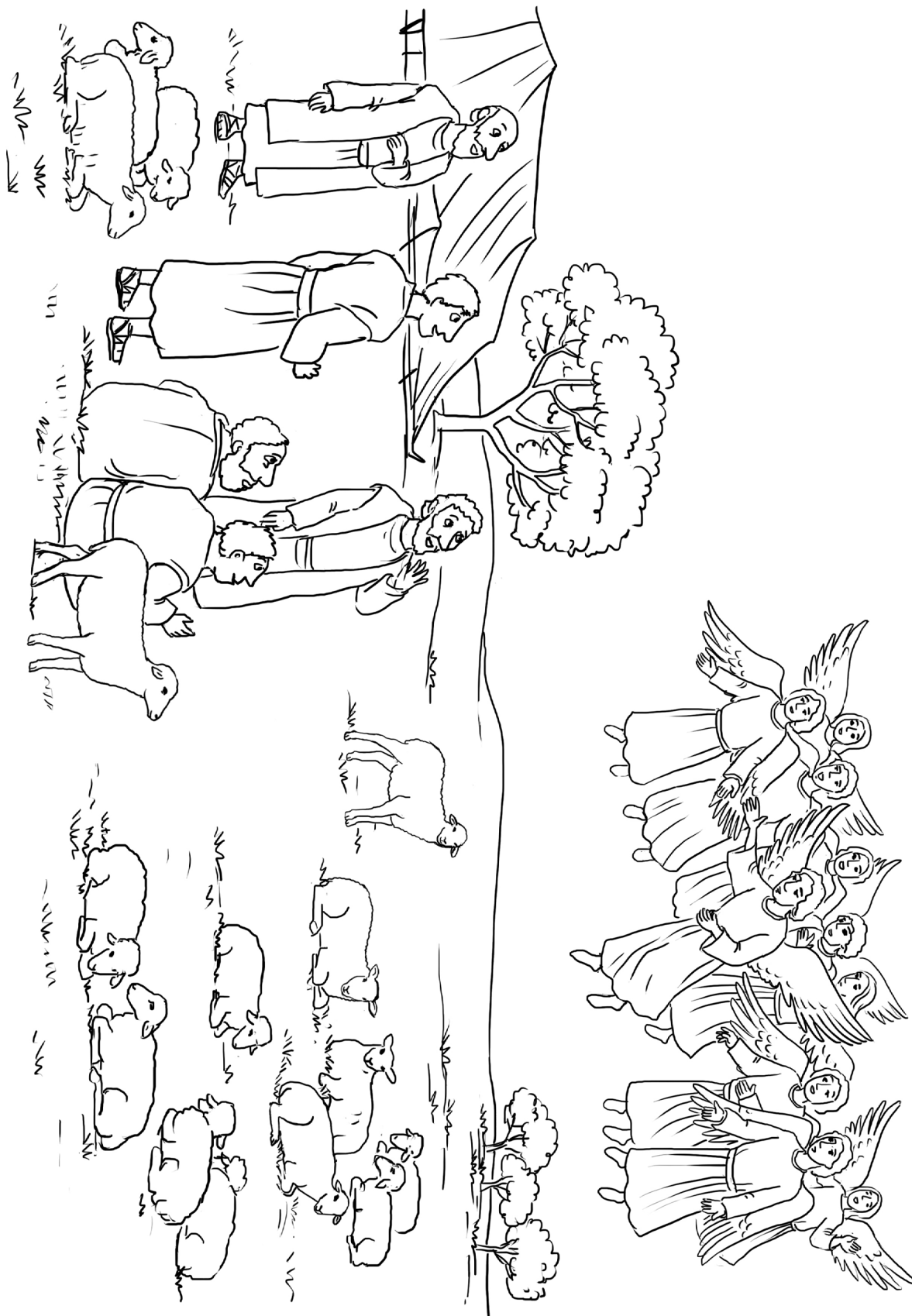
Jézus születése – 31. feladat
Színezd ki a képet!

Jézus születése – 32. feladat
Beszélgetsetek a képről!

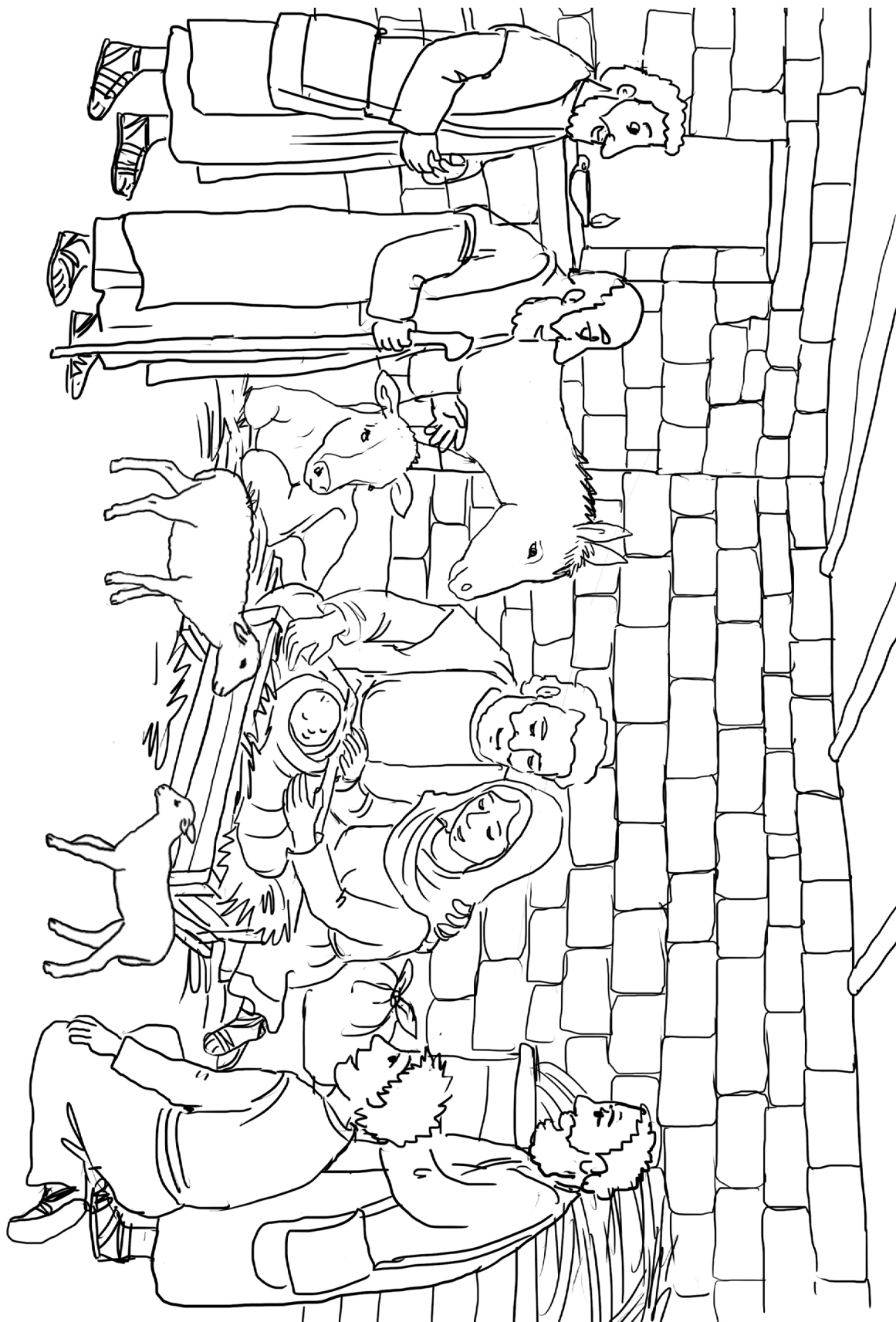
Jézus születése – 33. feladat
Színezd ki a képet!

Jézus születése – 34. feladat
Beszélgetsetek a képről!

Jézus születése – 35. feladat
Színezd ki a képet!

Jézus születése – 36. feladat
Beszélgetsetek a képről!

Jézus születése – 37. feladat
Színezd ki a képet!

Jézus születése – 38. feladat
Beszélgetsetek a képről!

Jézus születése – 39. feladat
Színezd ki a képet!

